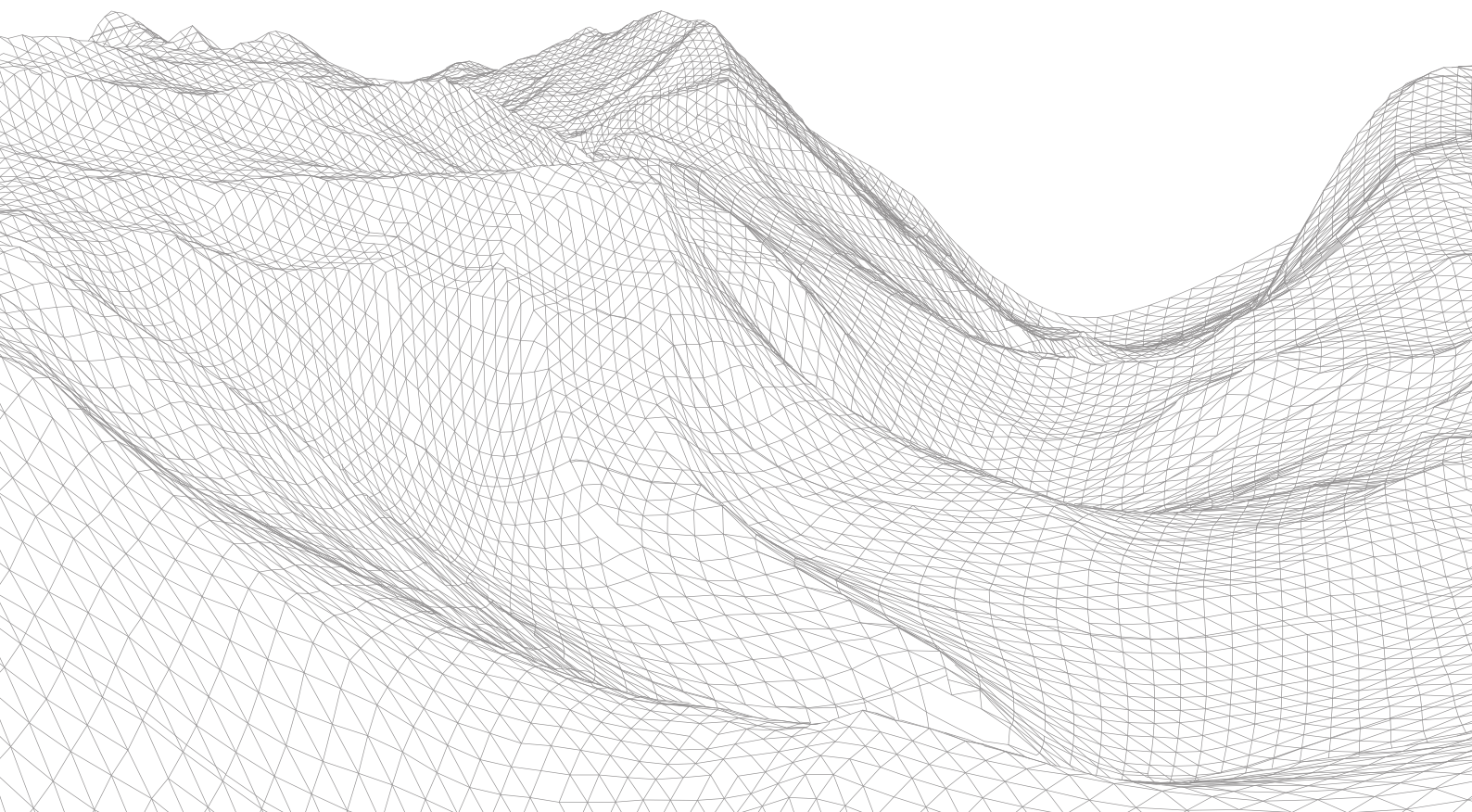

Tækifæri til útivistar við vötn, haf og gönguskíðaiðkun

TÓ arkitektar
SSH

Apríl 2025

Skýrsla þessi var unnin af TÓ arkitektum á tímabilinu ágúst 2024 - apríl 2025. Teymið myndaði:

Birkir Ingibjartsson, arkitekt FAÍ

Kolfinna Eyþórsdóttir, BA í arkitektúr

Axel Kaaber, arkitekt FAÍ

Við vinnu skýrslunnar átti teymið gott samtal og samráð við fulltrúa umhverfi- og skipulagsdeilda bæjarfélaga höfuðborgarsvæðisins. Helstu fulltrúar hvers bæjarfélags voru:

Reykjavík:

Hrönn Valdimarsdóttir, Atli Steinn Árnason, Salóme Rósa Þorkellsdóttir, Rebekka Guðmundsdóttir

Kópavogur:

Auður Dagný Kristinsdóttir, Friðrik Baldursson, Birkir Rútsson

Garðabær:

Arinbjörn Vilhjálmsson, Linda Björk Jóhannsdóttir, Hrönn Hafliðadóttir

Mosfellsbær:

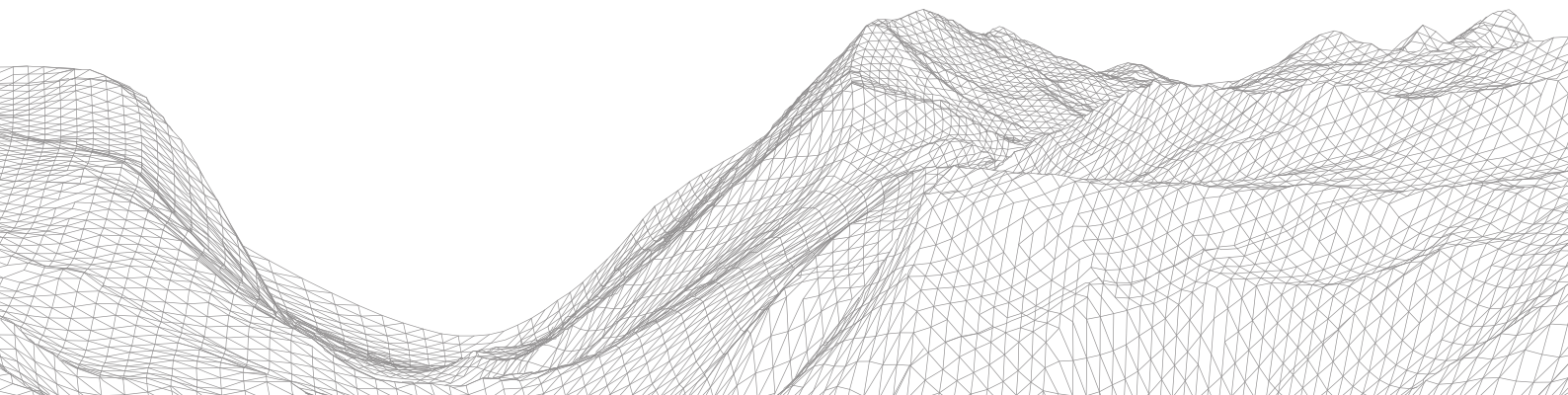
Kristinn Pálsson, Lára D. Gunnarsdóttir, Sindri Birgisson

Hafnarfjörður:

Berglind Guðmundsdóttir, Lilja Grétarsdóttir

Seltjarnarnes:

Gunnlaugur Jónasson, Helga Hvanndal Björnsdóttir

Efnisyfirlit

Forsendur.....	4
Verklag.....	4
Gönguskiðaiðkun á höfuðborgarsvæðinu.....	6

Yfirlitskort.....	8
-------------------	---

Garðabær.....	10
---------------	----

Garðahverfi.....	12
Hlíð.....	13
Kasthúsatjörn.....	14
Seilan.....	15
Bessastaðanes.....	16
Ylströndin.....	17
Ránargrund.....	18
Urriðavatn.....	19
Vífilsstaðavatn.....	20

Hafnarfjörður.....	22
--------------------	----

Herjólfsgata.....	24
Norðurbakki.....	25
Miðbær Hafnarfjarðar.....	26
Hvaleyrarvatn.....	27
Hvaleyrarlón.....	28
Þvottaklettur við Hvaleyri.....	29
Straumsvík.....	30

Kópavogur.....	32
----------------	----

Fossvogshöfn.....	34
Fossvogsbrú.....	35
Kársnestá.....	36
Kópavogshöfn.....	37
Kópavogstún.....	38
Ellíðavatn.....	39

Mosfellbær.....	40
-----------------	----

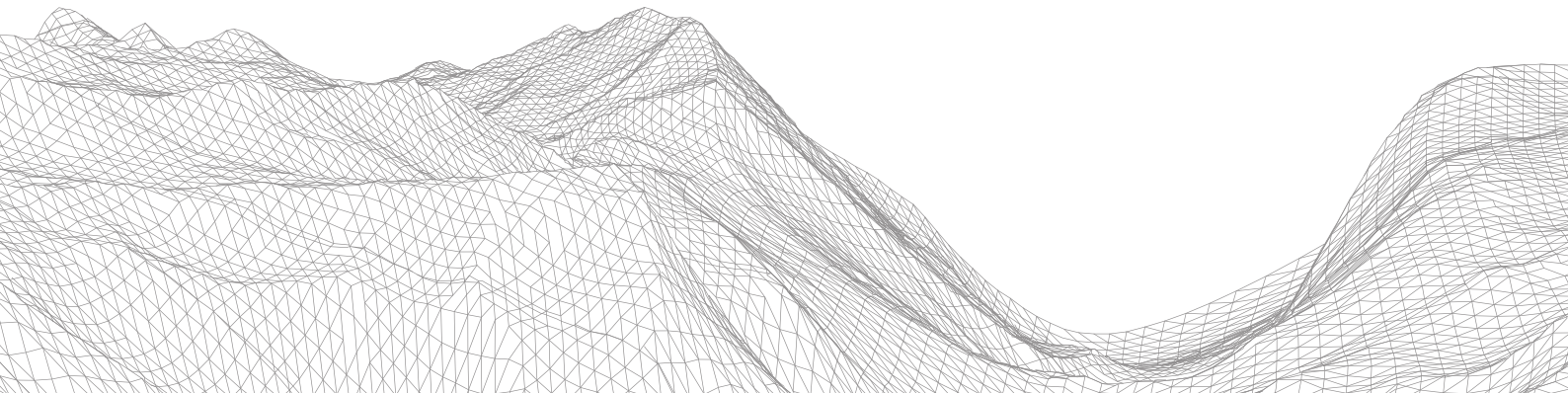
Blikastaðanes.....	43
Leiruvogur.....	44
Tungufoss.....	46
Hafravatn.....	47
Álafoss.....	48

Reykjavík.....	50
----------------	----

Austurheiðar.....	52
Fossvogsbakki.....	55

Seltjarnarnes.....	56
--------------------	----

Selbraut.....	59
Smábátahöfn Seltjarnarness.....	60
Norðurströnd.....	61
Gróttu og nærumhverfi.....	62

Forsendur

Verkefnið var unnið af *TÓ arkitektum* á tímabilinu ágúst 2024 - apríl 2025 í samræmi við samkomulag við *SSH - Samband sveitarfélaga á höfuðborgarsvæðinu*.

Um er að ræða verkefni sem er hluti af framfylgd sóknaráætlunar höfuðborgarsvæðisins 2020 - 2024 undir meginflokknum *Velferð og samfélag* og er ætlað styðja við aukna útivist og hreyfingu íbúa.

SÓKNARÁÆTLUN
HÖFUÐBORGARSVÆÐISINS

Verklag

Verkefnið fólst í að kortleggja hvaða svæði á höfuðborgarsvæðinu gætu hentað fyrir útivist og leiki sem tengjast vötnum, hafi og gönguskiðaiðkun, hvar slík notkun eða tengd þjónusta og/eða starfsemi sé til staðar og hvar megi styrkja enn frekar og á hvaða hátt.

Sambærilegt verkefni hefur verið unnið af hálfu Reykjavíkurborgar varðandi haftengda upplifun í Reykjavík. Skýrslan *Haftengd upplifun og útivist í Reykjavík* var gefin út í júní 2023 og hafði þeirri vinnu lokið áður en þetta verkefni hófst.

Sú skýrsla og vinna er skýr fyrirmynd og hvati fyrir því að sett var af stað vinna af hálfu SSH við að greina tækifæri til haf- og vatnstengdrar útivistar á öllu höfuðborgarsvæðinu.

Skýrsla Reykjavíkurborgar markaði í raun rammann fyrir verklag þessa verkefnisins og þá þætti sem skoðaðir voru fyrir hvern þann stað sem til álita kom. Hér er þó allt höfuðborgarsvæðið undir auk þess sem vilji var fyrir því að tækifæri til gönguskiðaiðkunar væru einnig tekin til skoðunar á sama tíma.

Kallaði það að einhverju leiti á útvíkkun á því hvaða staðir voru teknir upphaflega til skoðunar innan marka Reykjavíkur. Munar þar helst um stöðuvötnin í austurhluta borgarinnar sem fjallað er um í þessari skýrslu. Að öðru leiti er vísað í skýrslu Reykjavíkurborgar þegar við á til glöggvunar fyrir lesendur.

Sú vinna, samráð og samtal sem teymið átti við vinnslu þessa verkefnis fólst ekki síst í að safna saman upplýsingum frá hverju sveitarfélagi og draga saman í heildræna samantekt fyrir allt höfuðborgarsvæðið. Einnig var teymið í samtali við aðra hagaðila þar sem tækifæri og tilefni stóð til.

Verkefnið var unnið í nokkrum skrefum. Fyrst hitti teymið fulltrúa hvers bæjarfélags og fór almennt yfir hvaða tækifæri væri til staðar innan þess bæjarfélags. Í kjölfarið fékk teymið frá bæjarfélögunum lista með mögulegum stöðum sem voru teknir til skoðunar. Hver staðir var þá heimsóttur og það greint hvaða tækifæri og áskoranir væru til staðar. Þá átti teymið seinni fund með fulltrúum hvers bæjarfélags þar sem verkefnateymið reifaði sínar hugmyndir og fékk ábendingar og álit um þá staði sem til umfjöllunar voru.

Að lokum urðu það 33 svæði/áfangastaðir sem tekin voru til ítarlegri umfjöllunar og greiningar. Skiptast þau nokkuð jafnt eftir bæjarfélögum sex á höfuðborgarsvæðinu. Til viðbótar eru 11 svæði/áfangastaðir sem fjallað var um í skýrslu Reykjavíkurborgar um haftengda upplifun og útivist. Á yfirlitskorti þessarar skýrslu eru öll þessi 44 svæði/áfangastaðir merkt inn til að gefa lesendum góða yfirsýn yfir það hve mörg og fjölbreytt tækifærin eru til haf- og vatnstengdrar útivistar á öllu höfuðborgarsvæðinu.

Að lokum er vert að nefna að áhersla þessa verkefnis var fyrst og fremst að draga saman heildrænt yfirlit yfir hvaða tækifæri séu til staðar fyrir haf- og vatnstengda útivist á höfuðborgarsvæðinu auk grunngreiningar á því sem hægt væri að gera á hverjum stað. Vonandi verður haldið áfram að skoða og þróa einhverja af þessum 44 stöðum en er þá mikilvægt að í næsta skrefi verði farið dýpra í að skoða betur útfærslur er varða m.a. aðgengismál og veigameira samráð við þá hagaðila sem tengjast hverju svæði/áfangastað.

Skýrsla Reykjavíkurborgar um Haftengda upplifun og útivist í Reykjavík var gefin út í júní 2023.

Gönguskiðaiðkun á höfuðborgarsvæðinu

Gönguskiðaiðkun hefur farið vaxandi á síðustu árum á höfuðborgarsvæðinu. Samhliða því hefur áhugi fólks á að geta stundað þessa skemmtilegu útivist í sínu nærumhverfi aukist. Hluti af þeirri vinnu þessa verkefnis var að greina hvar gönguskiðaiðkun væri stunduð á höfuðborgarsvæðinu í dag en einnig hvar tækifæri væru til þess ef innviðir væru byggðir upp eða styrktir.

Við vinnslu skýrslunnar kom fljótt í ljós að tækifæri til gönguskiðaiðkunar eru mjög misjöfn milli sveitarfélaga. Snjó festir mjög misjafnlega milli svæða og þá sérstaklega gerist það síður næst strandlínu höfuðborgarsvæðisins. Þær staðsetningar þar sem gönguskiði eru iðkuð getur því flókt talsvert milli ára og lítil festa í því hvort spor séu gerð á ákveðnum svæðum eða ekki. Er gerð slíkra spora enda mjög háð veðurfari sem getur verið mjög misjafnt ár frá ári.

Við vinnslu skýrslunnar óskaði teymið eftir því að fulltrúar hvers bæjarfélag myndu draga fram þá staði sem þeim væri kunnugt um að gönguskiði væru iðkuð með skipulögðum hætti. Helst komu fram ábendingar um vötn innarlega í landi og uppi á heiðum höfuðborgarsvæðisins enda geta þau hentað einstaklega vel til sporagerðar þegar ís leggur á þeim. Einnig geta stök opin svæði hentað til að leggja spor á þegar þannig viðrar, t.d. á golfvöllum, en þá er slík sporagerð komin inn á svæði sem ekki er á forræði sveitarfélaganna.

Í skýrslunni eru slík opin svæði ekki dregin fram sérstaklega heldur fremur bent á hvar tækifæri séu

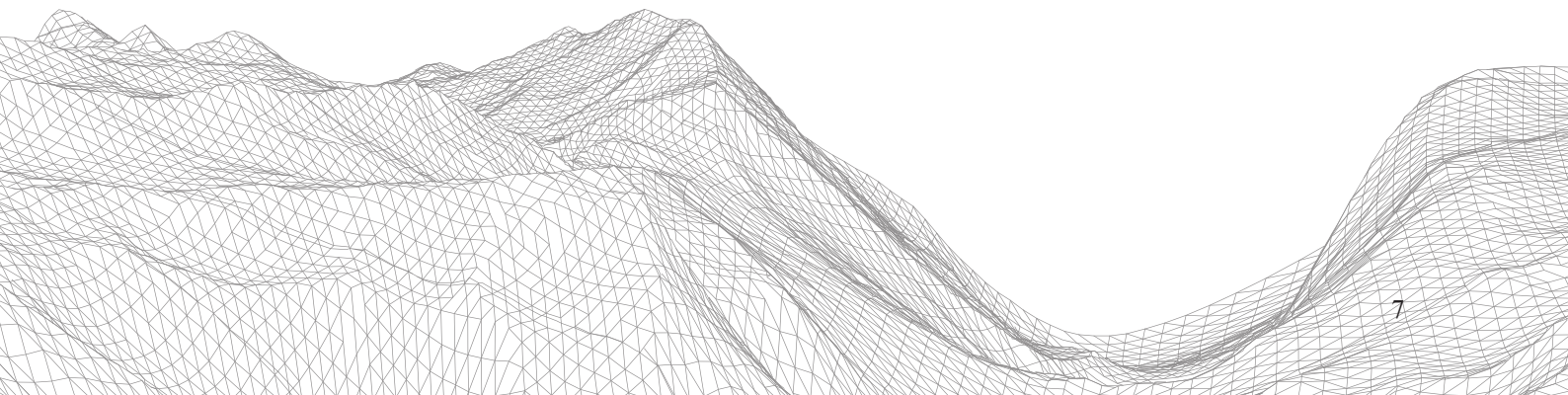
til staðar að byggja upp innviði fyrir gönguskiði í tengslum við aðra vatnstengda útivist. Umfjöllun samantektarinnar um gönguskiði fellur því að mestu leiti inn undir umfjöllun um þau vötn höfuðborgarsvæðisins þar sem tækifæri til gönguskiðaiðkunar eru skýr.

Það svæði sem fær mestan fókus í samantektinni eru Austurheiðar í Reykjavík. Þar eru þrjú vötn sem liggja nærri hvor öðru með heiðum og skóglendi þeirra á milli. Þar eru góðar aðstæður til að leggja spor fyrir gönguskiði eftir fjölbreyttum leiðum, þar sem byrjendur og vanara gönguskiðafólk ætti að geta fundið leiðir við sitt hæfi. Annað svæði sem er mikið notað til gönguskiðaiðkunar er Heiðmörk. Það sem stendur hinsvegar uppbyggingu á innviðum fyrir útivist þar fyrir þrífum er sú skýra vatnsvernd sem þar gildir og takmörkun á bílaumferð inn á svæðið. Í því samhengi hefur verið bent á að tækifæri séu til að nýta núverandi innviði í jaðri Heiðmarkar, t.a.m. við Guðmundarlund efst í Kópavogi, sem upphafspunkt gönguskiðaleiða sem leiða myndu inn í Heiðmörk.

Tækifærin til gönguskiðaiðkunar í nágrenni höfuðborgarsvæðisins eru talsverð en með meiri festu við gerð spora og annarra innviða fyrir gönguskiði má auka veg þeirra enn frekar. Þá má ekki horfa framhjá að slík uppbygging innviða getur einnig nýst fyrir aðra útivist, svo sem fyrir göngu- eða hjólafólk, á öðrum árstímum.

Bekkur og skýli fyrir útvistarfólk við Raudavatn

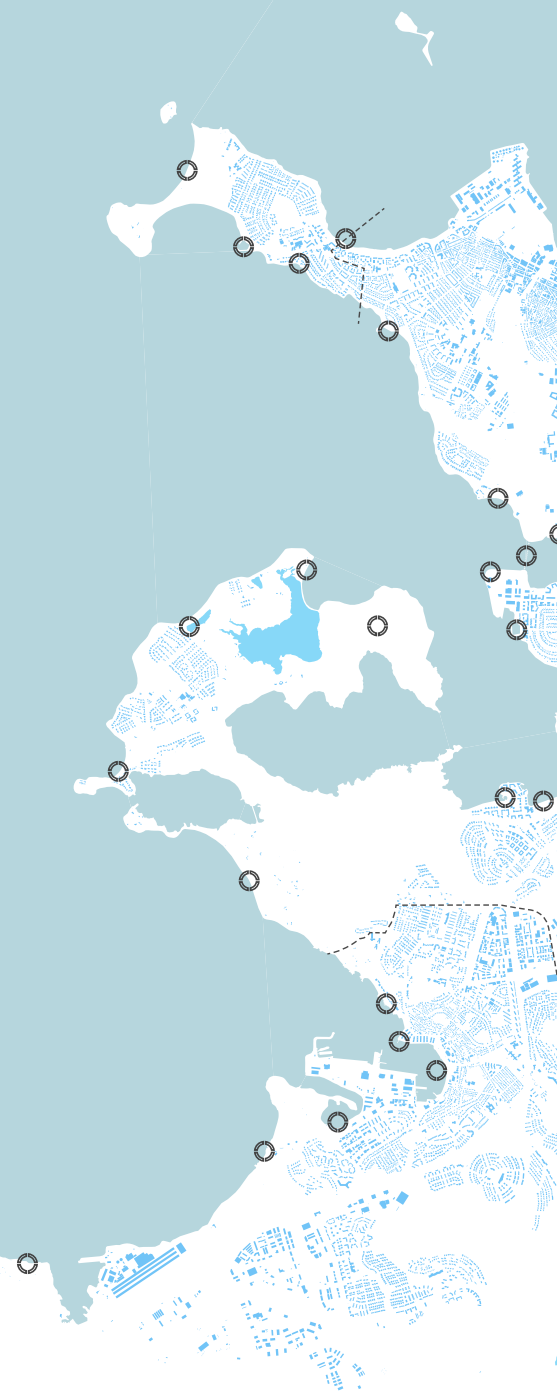

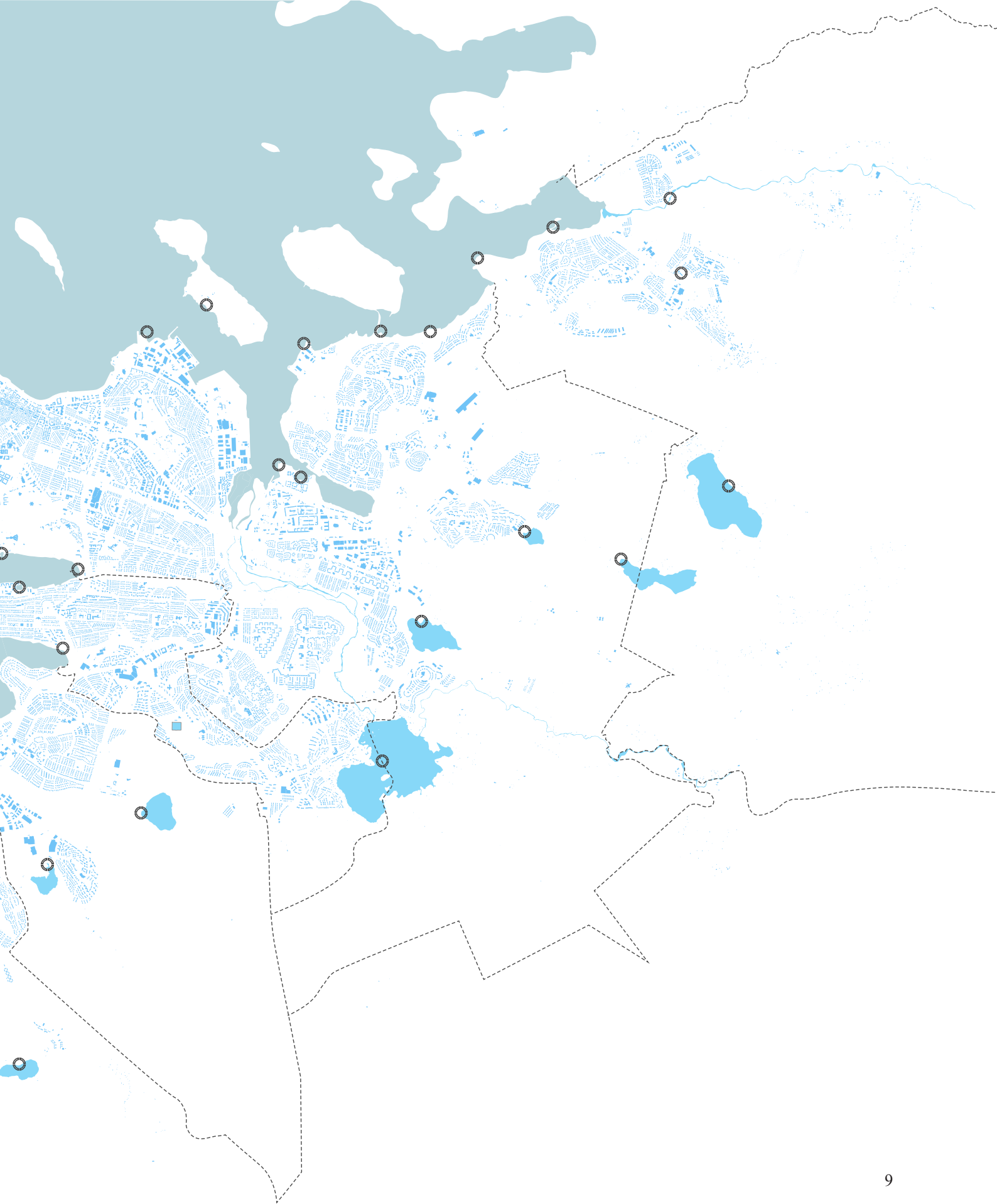
Yfirlitskort

Alls hafa 44 staðir verið skilgreindir sem áhugaverðir áfangastaðir innan ramma þess samhengis sem verkefnið fjallar um. Eru 33 þessara staða til umfjöllunar í þessari samantekt en um hina 11 má lesa um í skýrslu Reykjavíkurborgar frá júní 2023 - *Haftengd upplifun og útivist í Reykjavík*.

Ljóst er að höfuðborgarsvæðið er ríkt af fjölbreyttum tækifærum til útivistar þar sem vatn og haf spila ríkan þátt í upplifuninni. Vert að taka fram að þessi samantekt er ekki tæmandi listi á þeim tækifærum sem eru til staðar en gefur vonandi góða yfirsýn um þá fjölbreyttu útivistarmöguleika sem finna má í umhverfi og náttúru höfuðborgarsvæðisins.

Hér á eftir fylgir umfjöllun um þá staði sem hér eru sýndir auk sérstakrar umfjöllunar um gönguskiði. Umfjöllunin er kaflaskipt eftir bæjarfélögum.

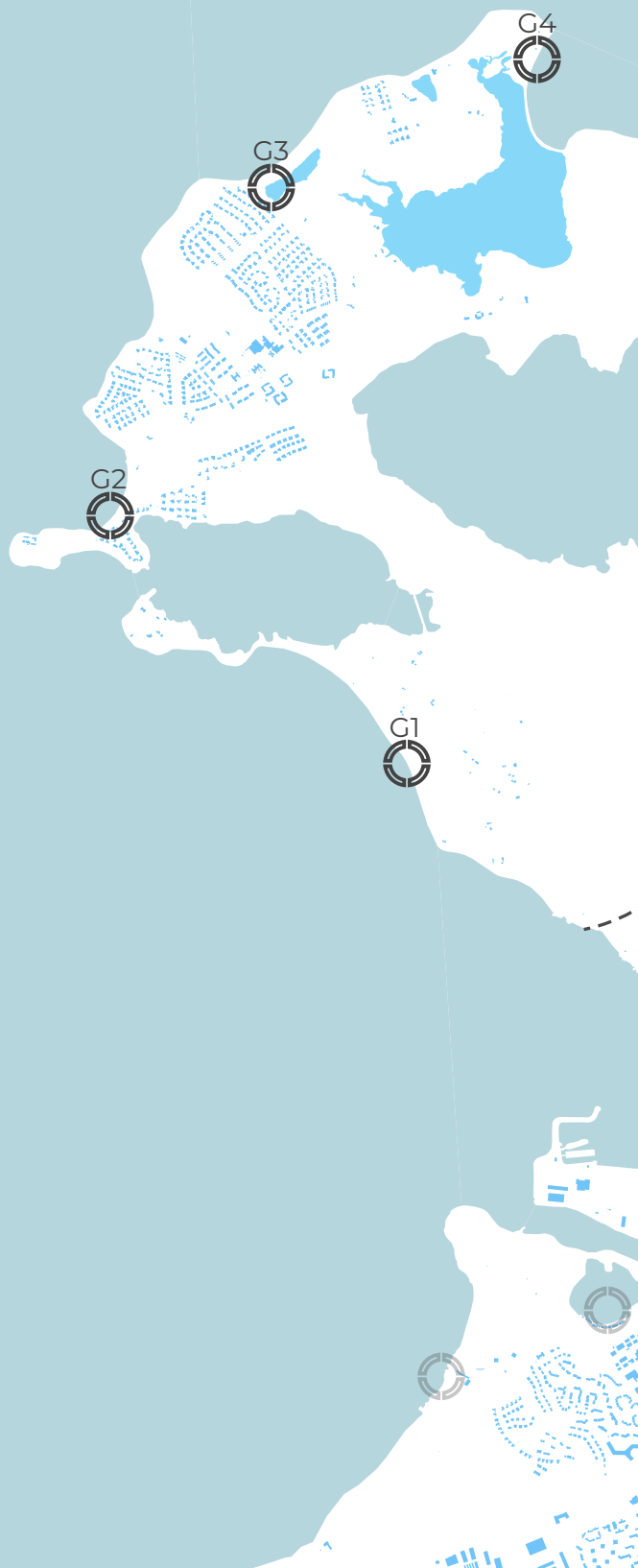

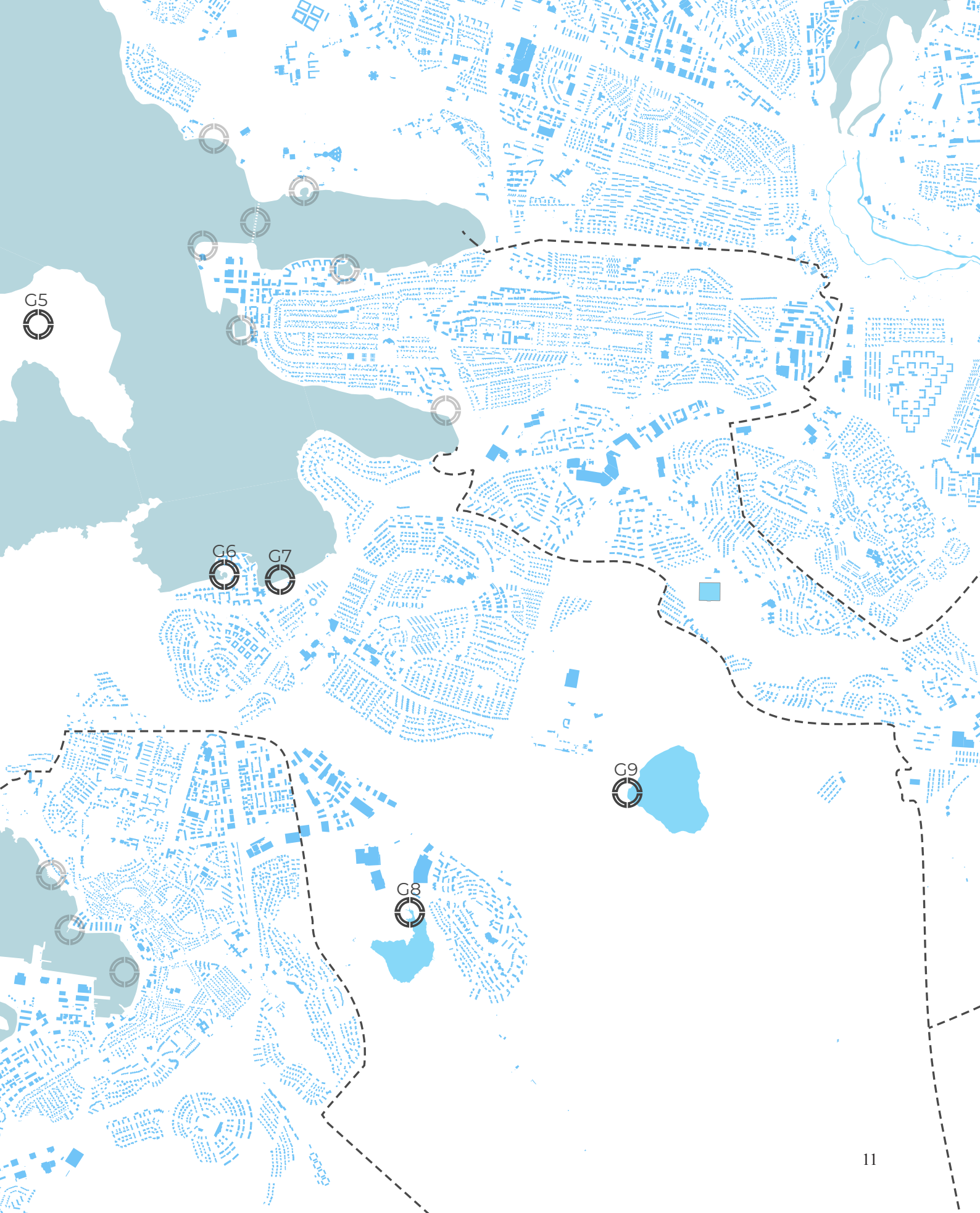

Garðabær

- G1. Garðahverfi
- G2. Hlið
- G3. Kasthúsatjörn
- G4. Seilan
- G5. Bessastaðanes
- G6. Ylströndin
- G7. Siglingaraðstaða við Ránargrund
- G8. Urriðavatn
- G9. Vífilsstaðavatn

Út frá tækifærum til útivistar og upplifunar í tengslum við vötn og haf má segja að Garðabær skiptist alveg í tvennt út frá þeim tveim byggðakjörnum sem mynda sveitarfélagið. Á Álfanesi einkennist umhverfið af stórbrotinni náttúru og miklu návígi við sjóinn á allar hliðar. Nær miðkjarna bæjarins eru tengslin og aðgengi að sjónum minna ef frá er talið Sjálandshverfið í botni Arnarnesvogar. Innar í landi eru Vífilsstaðavatn og Urriðavatn mjög vinsæl útivistarsvæði meðal íbúa bæjarins og nágranna-sveitarfélaganna.

G1 Garðahverfi

Svæðið:

Í Garðahverfi hefur varðveist fornt búsetulandslag sem rekur rætur sínar einhverjar aldir aftur í tímann. Það er staðsett vestast á Álftanesi. Svæðið hefur verið skilgreint sem verndarsvæði í byggð.

Umhverfispættir:

Svæðið sem Garðahverfi nær til er um 90 ha og ein-kennist af landbúnaði fyrri tíma með ræktuðum túnunum, húsapýrpingum og fornum görðum sem segja sögu um daglegt líf og störf alþýðufólks í gegnum tíðina. Garðakirkja myndar kjarna svæðisins og er sterkt kennileiti.

Núverandi notkun:

Svæðið er álitlegt útivistarsvæði með aðgengi fyrir bæði akandi og gangandi vegfarendur. Svæðið hefur verið nýtt til sjósunds en einnig til kajakróðurs. Svokölluð fargufa hefur á tímabilum verið staðsett á svæðinu sem er skemmtileg viðbót fyrir þau sem stunda sjósund á svæðinu. Í deiliskipulagi svæðisins er sett fram framtíðarsýn, sem tekur mið af mikilvægi Garðahverfis sem kirkju- og menningarstaðar. Markmið deiliskipulagsins miðar að því að viðhalda og styrkja byggð á svæðinu í anda núverandi byggðamynsturs.

Kostir:

Garðahverfi er fallett og stórt útivistarsvæði með ríka sögu og í nánnum tengslum við ströndina og sjóinn. Svæðið er að miklu leiti óbyggt sem býður upp á fjölmarga möguleika til uppbyggingar í takt við hið sögulega byggðamynstur svæðisins.

Áskoranir:

Flokkun svæðisins sem verndarsvæði í byggð setur þróun og uppbyggingu á svæðinu ákveðnar skorður.

Tækifæri:

Nágrenni strandlínunnar við Garðahverfi og Skógtjörn býður upp á fjölbreytta möguleika til haf- og vatns-tengdrar útivistar. Leitað hefur verið til Garðabæjar varðandi bættu aðstöðu fyrir kajaka og sjósund á svæðinu og til skoðunar er að koma fyrir slíkri aðstöðu við bakka Skógtjarnar. Þar eru kjöraðstæður fyrir ýmsa haf- og vatnstengda útivist, t.a.m. paddleboarding og sjósund.

G2

Hlið

Svæðið:

Hlið er staðsett við Helguvík á norðvestanverðu Álftanesi.

Umhverfispættir:

Hlið á Álftanesi var friðlýst sem fólkvangur árið 2002. Fólkvangurinn var stækkaður árið 2022. Markmið friðlýsingarinnar er að tryggja landsvæði til útivistar og almenningsnota og til að vernda fuglalíf, búsvæði fugla og líffræðilega fjölbreytni svæðisins. Strandsvæðin þar í kring eru rík af lífríki og hafa mikið sögulegt gildi tengt sjávarútvegi.

Núverandi notkun:

Hlið er vinsælt útivistarsvæði og hefur mikið útivistargildi vegna ríkulegrar náttúru og dýralífs. Aðgengi að svæðinu er gott og vinsælt er að fara þangað til náttúru-skoðunar, sérstaklega fugla-, fjöru-, og norðurljósa-skoðunar. Strandlengjan við Hlið og Helguvík er opin fyrir sjávarvindum og myndast gjarnan aðstæður á svæðinu sem þykja kjörnar til brimbrettaiðkunar. Lítið gistiheimili og veitingastaður eru rekin úti við Hlið.

Kostir:

Fallett og víðáttumikið svæði sem hefur mikil tækifæri til haftengdrar upplifunar og útivistar. Aðstæður sem skapa öflugar öldur sem henta vel til brimbrettaiðkunar eru ekki algengar á höfuðborgarsvæðinu. Skapar það Helguvík ákveðna sérstöðu sem áhugavert væri að vinna með.

Áskoranir:

Aðgengi að svæðinu er almennt gott. Skilin milli þess svæðis sem tengist gistiheimilinu og öðrum hlutum útivistarsvæðisins mætti vera skýrari svo almenningur upplifi sig velkominn að fara um svæðið og ganga fjörurnar óhindrað.

Tækifæri:

Árið 2019 samþykktu skipulagsnefnd og bæjarstjórn Garðabæjar nýtt deiliskipulag fyrir óbyggt svæði við Helguvík, þar sem golfvöllur hefur verið starfræktur. Samkvæmt skipulaginu er gert ráð fyrir allt að 23 einbýlishúsum við tvær götur við Helguvík. Samhliða þessari uppbyggingu væri kjörið tækifæri til að bæta aðgengi að fjörunni og skapa fleiri áningastaði meðfram strandlengjunni og í nærliggjandi umhverfi. Sérstaklega spennandi væri að huga að góðri aðstöðu fyrir brimbrettaiðkendur, til að mynda með því að nýta núverandi félagshús golfklúbbs Álftaness - Haukshús, áfram fyrir íþrótt- og útivistariðkun á svæðinu.

G3 Kasthúsatjörn

Svæðið:

Kasthúsatjörn er friðuð tjörn, staðsett á norðvesturhluta Álftaness og er gjarnan skilgreind sem hluti af Norðurnesi í umfjöllun um svæðið.

Umhverfispættir:

Hluti Kasthúsatjarnar og umhverfis hennar á Álftanesi var friðlýst sem friðland árið 2002 með það að markmiði að vernda tjörnina og fjölbreytt fuglalíf hennar og lífríki í heild sinni. Stærð friðlandsins er 4,2 ha. Skammt frá tjörninni er góður útivistarstígur sem er mikið notaður af íbúum Álftaness. Liggur stígurinn meðfram allri strandlengjunni og nær alla leið út að Seilu og gefur góða yfirsýn og útsýni yfir tjörnina.

Núverandi notkun:

Við Kasthúsatjörn er mikið fuglalíf og er svæðið vinsælt til fuglaskoðunar. Á upplýsingaskiltum við tjörnina má finna upplýsingar um þær fuglategundir sem eru á svæðinu, ásamt því hvenær fuglarnir leita til tjarnarinnar. Inn af tjörninni er bílastæði og setaðstaða þar sem hægt er að staldra við, horfa yfir tjörnina og fylgjast með fuglalífinu.

Kostir:

Aðgengi að svæðinu er gott. Einstök náttúra og viðáttumikið útsýni.

Áskoranir:

Tjörnin og svæðið í kringum hana er friðað sem setur þróun á umhverfi hennar fastar skorður.

Tækifæri:

Kynnt hafa verið drög að deiliskipulagi fyrir allt Norðurnes. Í þeim drögum hafa verið lagðar fram tillögur um að núverandi bílastæði verði fjarlægð og að akstur inn að tjörninni verði bannaður. Þess í stað komi nýr áningarstaður við gatnamót Jörfavegar og Norðurnesvegjar, þar sem núverandi áhaldahús bæjarins er staðsett. Þar væri gert ráð fyrir bílastæðum og fuglaskoðunarhúsi með útsýni yfir tjörnina. Gerir deiliskipulagstillagan einnig ráð fyrir endurheimt votlendis í nágrenni tjarnarinnar. Ætla má að fyrirhugaðar aðgerðir muni styrkja svæðið sem öflugt útivistarsvæði.

Til viðbótar við þær tillögur sem þegar hafa verið kynntar væri spennandi að styrkja núverandi áningarstað nær göngustígnum og varnargarðinum við ströndina. Þar mætti t.a.m. koma fyrir útsýnispalli sem felldur væri inni í varnargarðinn og myndi bjóða upp á frábært útsýni yfir tjörnina en einnig út á haf.

G4

Seilan

Svæðið:

Hverfisverndað, náttúrulegt og ósnortið útivistarsvæði með fallettri strönd og víðfemt útsýni yfir nánast allt höfuðborgarsvæðið og Esjuna.

Umhverfispættir:

Seilan er vík með fallettri sandfjöru, staðsett norðan megin á Álftanesi, rétt við Bessastaðatjörn. Náttúrufræðastofnun Íslands skilgreinir ströndina sem sjávarlón og þar er ríkulegt fuglalíf, en mikilvæg fæða þeirra finnst á svæðinu. Garðurinn sem skilur að Seiluna og Bessastaðatjörn er manngerður en ofan á honum liggur malarvegur sem tengir svæðið yfir á Bessastaðanes og er nýttur af bæði gangandi og akandi vegfarendum.

Núverandi notkun:

Svæðið er gott og aðgengilegt útivistarsvæði með náttúrulegu aðgengi niður í fjöruna og fjölbreyttar gönguleiðir meðfram sjónum.

Kostir:

Svæðið mjög friðsælt og býður upp á einstök tækifæri til útivistar vegna fjarlægðar frá byggð og útsýnis til allra átta. Finn malarvegur liggur um svæðið og er vel nýttur af gangandi vegfarendum.

Áskoranir:

Svæðið liggur nyrst á Álftanesi og er því nokkuð falið þeim sem ekki þekkja til á svæðinu. Aðgengi úteftir er almennt séð gott en með betri skiltun og vegvísun úteftir Jörfavegi mætti vekja athygli á þeim útivistarmöguleikum sem eru í nágrenni Seilunnar.

Tækifæri:

Á svæðinu eru spennandi tækifæri til létrar einfaldrar uppbyggingar og þá í tengslum við bætt aðgengi, almenna útivist og jafnvel sjóböð en huga þarf að því að skerða náttúrulegt umhverfi svæðisins sem minnst. Mikilvægt er að styrkja aðkomu að svæðinu þannig að fleiri fái tækifæri til að njóta þessarar náttúruperlu.

Kynnt hafa verið drög að deiliskipulagi fyrir allt Norðurnes sem gerir ráð fyrir aukinni íbúabyggð nærri Breiðabólstað, sunnan við Jörfaveg og Fálkastíg. Slík uppbygging kallar á að innviðir til útivistar á svæðinu verði styrktir. Í því deiliskipulagi er gert ráð fyrir bættri bílastæðaaðstöðu yst á eyrinni auk möguleika á aðstöðuhúsi og lóðum fyrir litil bátaskýli. Einnig liggur fyrir að koma þarf fyrir dælustöð fyrir Álftanes yst á svæðinu. Í slíkri framkvæmd er mikilvægt að huga að því að mannvirkið falli vel inn í landslagið um leið og spennandi væri að hugsa það sem ákveðið kennileiti á svæðinu sem bíður upp á sterka tengingu við náttúruna nær og fjær.

G5 Bessastaðanes

Svæðið:

Bessastaðanes er staðsett austan við Álftanes og er þjóðhöfðingjasetur Íslands.

Umhverfispættir:

Bessastaðanes var friðlýst 30. júní 2021, með því markmiði að varðveita náttúrulegt ástand svæðisins sem búsvæði fugla og mikilvægt viðkomusvæði farfugla. Á Bessastaðanesi eru tún, akurengi og votlendi og einnig má finna fjölbreyttar fjörur og grunnsævi með auðugu lífríki sem eru mikilvæg fæðusvæði fugla. Frá Bessastaðanesi er fallett útsýni yfir allt höfuðborgarsvæðið. Einnig má þar finna ýmsar minjar frá fyrri tíð. Bessastaðanes er bæði opið og aðgengilegt, hægt er að fylgja göngustígnum frá Bessastöðum í gegnum nesið og áfram í átt að Eyri.

Núverandi notkun:

Bessastaðanes er nokkuð vinsælt útivistarsvæði sem nýtur mikils útivistargildis vegna ríkulegrar náttúru í nálægð við byggð. Svæðið býður upp á víðáttumikið útsýni yfir höfuðborgarsvæðið og er tilvalinn staður til að fylgjast með norðurljósunum. Einnig er vinsælt að heimsækja svæði tengd þjóðhöfðingjanum sem býr á Bessastaðanesi. Gönguleiðin liggur um gamlan akveg sem þverar landið, þar sem margir njóta útivistar í fallegu umhverfi.

Kostir:

Einstakur sögu- og menningarstaður með útsýni til allra átta. Mikil tækifæri til haftengdrar upplifunar og útivistar.

Áskoranir:

Bessastaðanes er aðsetur Forseta Íslands og getur fyrir vikið virkað fráhrindandi sem opið svæði fyrir almenning. Skýra þarf hvert aðgengi er um svæðið til að mynda með bættri stígagerð, skiltun og leiðarvísun.

Tækifæri:

Bessastaðanes býður upp á fjölmörg tækifæri til haftengdrar upplifunar og útivistar. Fyrsta skrefið væri að skilgreina skýran upphafsstað með bílastæðum á viðeigandi stað. Í kjölfarið þyrfti að bæta stígakerfið á svæðinu sem myndi beina gestum á þau svæði á nesinu þar sem þau eru velkomin. Með góðu stígakerfi væri einnig tækifæri til að tengja aðra áfangastaði á Álftanesi, svo sem Seiluna, Kasthúsatjörn og Bessastaðatjörn. Huga ætti að látlausri uppbyggingu t.d. með stígagerð, bekkjum eða aðstöðu til fuglaskoðunar og/eða fyrir hugleiðslu í nánnum tengslum við náttúruna. Mikilvægt væri að eiga gott samráð við embætti Forseta Íslands um mögulega þróun svæðisins sem hafsækið útivistarsvæði.

G6 Ylströndin í Sjálandi

Svæðið:

Ylströndin er vinsæll áfangastaður staðsettur við ströndina í miðju Sjálandshverfi í Garðabæ.

Umhverfispættir:

Ylströndin er manngerð vík, með aðfluttum skeljasandi umkringd sjóvarnargarði sem myndar fallett sjávarlón við ströndina. Svæðið býður upp á fallett útsýni yfir á Álftanes og er vel tengt við göngu- og hjólastígakerfi Garðabæjar. Við hlið þess er stórt bílastæði við Vesturbrú, sem nýtt er af leikskólanum Sjáland frá degi til dags. Á vorin og sumrin, þegar veður leyfir, eru almenningssalerni og útisturta opin fyrir gesti.

Núverandi notkun:

Ylströndin er vinsæll útivistarstaður meðal íbúa í nærliggjandi húsum og nálægum hverfum. Í nágrenni við ströndina eru leikskóli og grunnskóli, sem oft nýta svæðið fyrir útivistarnám og afþreyingu fyrir nemendur. Á sólríkum dögum er ströndin vel sótt af þeim sem vilja njóta sólar og baða sig í sjónum. Við ströndina eru einnig bekkir af ólíkum toga þar sem gestir geta tyllt sér niður og notið útsýnisins.

Kostir:

Fallett og vel skipulagt umhverfi með góðri aðstöðu.

Áskoranir:

Lítill sem engin þjónusta er á svæðinu fyrir notendur þess.

Tækifæri:

Við Ylströndina eru fjölmörg tækifæri til að efla og styrkja þá útivistarmöguleika sem svæðið hefur nú þegar upp á að bjóða. Í deiliskipulagi Garðabæjar er byggingarreitur við Ylströndina sem enn hefur ekki verið nýttur. Þar er tækifæri til að skapa aðstöðu sem myndi draga að sér bæði íbúa og gesti, svo sem heita potta, gufuböð, sérklefa og veitingaþjónustu, kaffihús eða verslun. Slík aðstaða og/eða þjónusta gæti verið opin hluta úr ári eða tekið breytingum á milli árstíða.

G7 Siglingaraðstaða við Ránargrund

Svæðið:

Lóðin Ránargrund 2 er staðsett rétt austan við Sjálands- hverfið við Arnarnessvog. Lóðin er skilgreind fyrir haftengda starfsemi í deiliskipulagi.

Umhverfispættir:

Arnarnessvogur fellur undir Skerjafjörð sem var friðaður sem búsvæði árið 2009. Markmið friðlýsingarinnar er að vernda lífríki á strönd, í fjöru og grunnsævi Skerjafjarðar og efla útivistar- og fræðslugildi svæðisins sem felst í auðugu lífríki og möguleikum til útivistar við ströndina. Gott aðgengi er fyrir gangandi og hjólandi umferð að Ránargrund um stofnstíga Garðabæjar sem liggja við strandlínuna. Í nágrenni lóðarinnar eru grunnskóli og veitingahús með tilheyrandi starfsemi. Við stíginn er sjósetningarrampur sem nýlega hefur verið endurnýjaður.

Núverandi notkun:

Rampurinn var upphaflega byggður fyrir Siglingarklúbbinn Vog fyrir um 40 árum síðan og var endurnýjaður árið 2022 í tengslum við lýðræðisverkefnið Betri Garðabær. Starfsemi siglingarklúbbsins lá lengi niðri en hefur nú verið endurvakin og hefur klúbburinn haft afnot af hluta lóðarinnar í tengslum við starfsemina. Garðabær hefur einnig heimilað geymslu á húsbílum og hjólhýsum að sumarlagi á lóðinni.

Kostir:

Fallegt og víðáttumikið svæði sem hefur mikil tækifæri til haftengdrar upplifunar og útivistar með gott aðgengi fyrir akandi, hjólandi og gangandi umferð.

Áskoranir:

Þróun lóðarinnar sem hluti af hafsækinni útivist við Arnarnessvog hefur verið hæg og þarfnast frekari innspýtingar ef virkja á haftengda starfsemi við voginn.

Tækifæri:

Svæðið við Ránargrund býður upp á mikil tækifæri til haftengdrar upplifunar og útivistar. Fyrsta skrefið gæti verið að halda áfram með og styrkja þær hugmyndir sem grunnur hefur verið lagður að á svæðinu. Á lóðinni eru ónýttar heimildir til uppbyggingar þar sem mögulegt væri að byggja upp aðstöðu fyrir Siglingaklúbbinn Vog, s.s. geymslur fyrir búnað og félagshús með góðri aðstöðu fyrir meðlimi auk bílastæða.

Einnig er tækifæri að tengja umrætt svæði við smábátahöfnina við Nýhöfn í Sjálandshverfinu. Í deiliskipulagi Sjálandshverfisins var gert ráð fyrir smábátahöfn við Nýhöfn sem hefur ekki enn verið komið á laggirnar. Með uppbyggingu á aðstöðu fyrir siglingaklúbb við Ránargrund gæti sú hugmynd úr deiliskipulagi svæðisins orðið raunhæfari.

G8

Urriðavatn

Svæðið:

Urriðavatn er grunnt vatn vestan Urriðaholts í Garðabæ. Vatnið og svæði umhverfis það njóta hverfisverndar í aðalskipulagi Garðabæjar vegna lífríkis og útivistargildis.

Umhverfispættir:

Flatarmál Urriðavatns er um 13 ha, en vatnið er mjög grunnt og nær dýptin varla yfir 0,7 metra. Mikið fuglalíf er í umhverfi vatnsins og hefur Garðabær sett upp fræðsluskilti með margvíslegum upplýsingum um þær fuglategundir sem sjást við vatnið. Í Urriðavatni eru tvær fisktegundir, urriði og hornsíli. Ástand urriðastofnsins í vatninu er talið gott en þó er öll veiði bönnuð vegna þess að nýliðun urriðans er takmörkuð.

Núverandi notkun:

Urriðavatn og náttúran við bakka þess er afar falleg og sérstaklega eftirsótt af þeim sem búa í nágrenninu. Svæðið er vinsælt útivistarsvæði með góðu stígakerfi sem liggur í kringum vatnið. Stígurinn er rúmir 3 km og þykir vinsælt að hlaupa eða ganga hringinn í kringum vatnið. Nokkrir bekkir eru staðsettir meðfram stígnum þar sem gangandi vegfarendur geta tyllt sér niður og notið umverfisins og útsýnisins. Á kafla liggur göngustígurinn í kringum vatnið yfir votlendið á léttri bryggju sem gefur vegfarendum færi á beinum tengslum við sjálft vatnið. Öll umferð báta og kajaka er bönnuð á Urriðavatni allt árið um kring.

Kostir:

Einstaklega falleg náttúra í nálægð við íbúabyggð.

Áskoranir:

Mikið votlendi er í kringum vatnið og því erfitt að hafa stíginn nær vatninu en raun ber vitni þó spennandi gæti verið að koma fyrir léttum göngupöllum nær vatninu sjálfu sem gætu verið opnir hluta úr ári. Verndun svæðisins setur þróun útivistar við Urriðavatn og nágrenni þröngur skoður.

Tækifæri:

Fjölmörg tækifæri eru til að skapa aðstöðu við bakka Urriðavatns, sem myndi hvetja til vatnstengdrar útivistar. Nú þegar er talsvert mannlíf í kringum vatnið og góð aðstaða til staðar, bæði hvað varðar stígakerfið og setusvæði. Til að styrkja útivist á svæðinu væri hægt að skapa látlausa aðstöðu til fuglaskoðunar eða útikennslu og jafnvel byggja upphækkaða göngupalla sem lægu yfir votlendið og væru opnir hluta úr ári. Slík lausn myndi gera vegfarendum kleift að nálgast vatnið á viðkvæmum stöðum.

Mikilvægt er þó að huga að því að öll viðbót á svæðinu skerði hvorki náttúrulegt umhverfi né fjölbreytt fuglalíf svæðisins. Í því samhengi er vert að benda á að á varptíma fugla og uppeldisskeiði unga frá 15. apríl – 15. ágúst er mikilvægt að trufla ekki fuglalífið og er hundum þá bannaður aðgangur að friðlandinu.

G9

Vífilsstaðavatn

Svæðið:

Vífilsstaðavatn er stórt stöðuvatn staðsett í útjaðri Garðabæjar. Vatnið og nágrenni þess er skilgreint sem friðland í þéttbýli.

Umhverfispættir:

Vífilsstaðavatn er stórt stöðuvatn, umkringt gróskumikilli Vífilsstaðahlíð, sem tilheyrir útivistarsvæðinu Heiðmörk. Í vatninu er að finna fjölbreytt lífríki, svo sem urriða, bleikju, ál og hornsíli og einnig fjöldann allan af smádyrum. Einnig er fjölskrúðugt fuglalíf í nágrenni vatnsins. Heimilt er að veiða frá suðurbakka vatnsins og austur með honum á skilgreindum veiðitímabilum. Umhverfis Vífilsstaðavatn er stígur sem er um 2,6 km að lengd. Vatnið var friðlýst árið 2007 og var friðlýsingunni ætlað að stuðla að varðveislu og viðhaldi náttúrulegs ástands vatnsins og vernda fjölbreytt lífríki þess.

Núverandi notkun:

Vífilsstaðavatn er gott útivistarsvæði sem nýtur mikilla vinsælda. Fjöldi fólks nýtur þess að ganga eða hlaupa í kringum vatnið og meðfram stígnum eru bekkir þar sem gestir geta tyllt sér. Frá vorinu 2014 hefur Garðabær sett út í vatnið hreiðurstæði fyrir flórgoða til að hjálpa þeim að koma upp hreiðri og ungum með góðum árangri. Vegna flórgoðans er ekki leyfilegt að veiða á norðurbakka. Við vesturbakka vatnsins er timburbryggja þar sem börn geta veitt smádyr og fleira. Öll umferð báta og kajaka er bönnuð á Vífilsstaðavatni allt árið um kring.

Kostir:

Falleg náttúruleg skál í landslaginu sem hefur fjölbreytta möguleika til útivistar og mikla tengingu við vatn og náttúru.

Gallar:

Friðlýsing vatnsins setur uppbyggingu og þróun útivistar við Vífilsstaðavatn og nágrenni þröngar skorður.

Tækifæri:

Vífilsstaðavatn er þegar í dag vinsælt útivistarsvæði með fjölbreyttu fugla- og dýralífi sem dregur marga víða að. Núverandi útivist á svæðinu mætti styrkja með því að bæta stígakerfið sem fer í kringum vatnið en á köflum eru stígar þröngir og torfærir. Skoða mætti hvort þörf sé á frekari bílastæðum á svæðinu eða að auka þjónustu við bílastæðin, t.d. með klósettaðstöðu, skiptiklefum fyrir hlaupafólk eða aðstöðu fyrir hópa að setjast niður eftir hring í kringum vatnið eða nágrenni þess.

Mikilvægt er þó að huga að því að öll viðbót á svæðinu skerði hvorki náttúrulegt umhverfi né fjölbreytt fuglalíf svæðisins. Í því samhengi er vert að benda á að á varptíma fugla og uppeldisskeiði unga frá 15. apríl – 15. ágúst er mikilvægt að trufla ekki fuglalífið og er hundum þá bannaður aðgangur að friðlandinu.

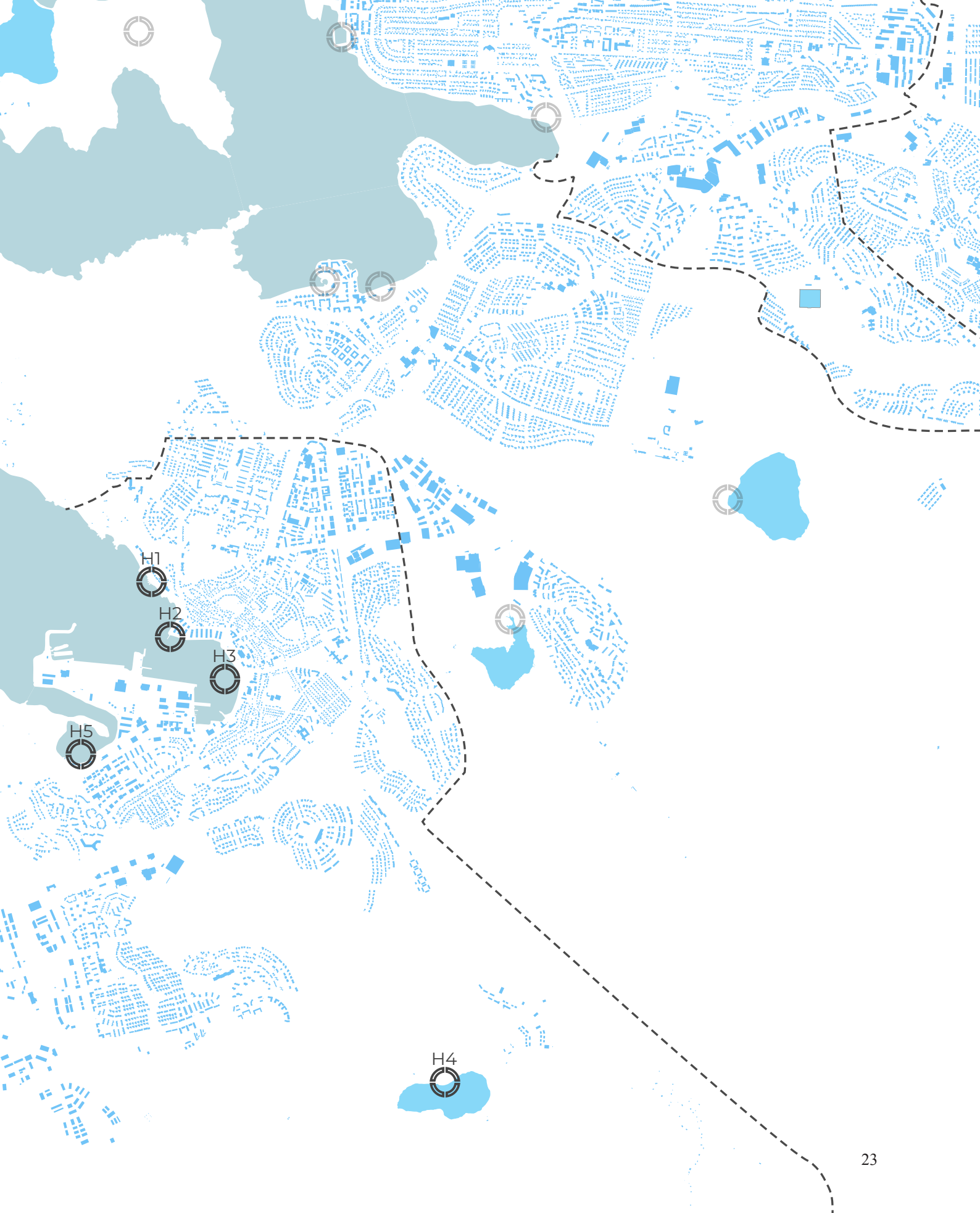

Horft yfir Vífilsstaðavatn

Hafnarfjörður

- H1. Herjólfsgata
- H2. Norðurbakki
- H3. Miðbær Hafnarfjarðar
- H4. Hvaleyrarvatn
- H5. Hvaleyrarlón
- H6. Þvottaklettur við Hvaleyri
- H7. Straumsvík

Hafnarfjörður byggðist á sínum tíma upp í kringum Hafnarfjörð og þær ágætu hafnaraðstöður sem þar eru frá náttúrunnar hendi. Alls eru sjö staðir til umfjöllunar innan marka Hafnarfjarðar þar sem tækifærin til haf- eða vatnstengdrar upplifunar og útivistar eru talin mikil. Sex þeirra eru við strandlínuna, fimm í nánum tengslum við núverandi byggð en einn úti við Óttarsstaði og Straumsvík. Eftir því sem bærinn hefur stækkað og byggðin færst innar í landið hefur nálægðin við Heiðmörk aukist. Það skilar sér í aukinni ásókn íbúa í útivist á því svæði og er Hvaleyrarvatn í dag með vinsælli útivistarsvæðum bæjarins.

H1 Herjólfsgata

Svæðið:

Íbúagata við strandlengjuna við norðanverðan Hafnarfjörð.

Umhverfispættir:

Meðfram strandlengjunni liggur góður útivistarstígur sem fylgir strandlínunni alla leið út á Brúsastaði. Aðliggjandi er einnig fjölfarin umferðargata, sem tengir svæðið við nærliggjandi byggðir. Frá strandlínunni er víðfemt útsýni suður yfir Hafnarfjörð og til vesturs út á sjóndeildarhringinn. Sundhöll Hafnarfjarðar, sem er mikið notuð af íbúum og grunnskólum Hafnarfjarðar, er staðsett við götuna.

Núverandi notkun:

Svæðið er mikið notað sem útivistarsvæði með vel skipulögðu stígakerfi sem fylgir strandlengjunni og býður upp á fjölbreyttar gönguleiðir. Herjólfsgata tengist vinsælli gönguleið sem hefst við Strandgötu og liggur í gegnum miðbæ Hafnarfjarðar og Norðurbakka áður en hún endar úti við Herjólfsgötu. Herjólfsgata er mörkuð frá ströndinni með grjóthlöðnum varnargarði en á kafla opnast varnargarðurinn niður að lítilli sandströnd. Þar fara gjarnan hópar í sjósund áður en þeir hlaupa svo inn í heitu pottana í Sundlaug Hafnarfjarðar til að hlýja sér eftir sundið.

Kostir:

Gott stígakerfi með fallegu útsýni yfir fjörðinn.

Áskoranir:

Gatan og göngustígurinn er á löngum kafla lítið tengdur við fjöruna og fáir skýrir áningarstaðir.

Tækifæri:

Sem stendur er verið að vinna í endurbótum á Sundhöll Hafnarfjarðar og stefnt að því að framkvæmdum ljúki árið 2026. Þar á meðal er stefnt að því að styrkja sjónræn tengsl frá heitu pottunum á útisvæðinu við sjóinn handan götunnar. Á undanförunum árum hefur sjósund notið vaxandi vinsælda og hefur augin þörf fyrir þjónustu tengd þessari útivist komið í ljós, sérstaklega á öðrum stöðum en Nauthólsvík. Skemmtilegt væri að tengja saman sjósund frá Herjólfsgötu við sundhöllina með beinum hætti. Hafa slíkar hugmyndir áður komið fram en í gildandi deiliskipulagi frá 2008 er gert ráð fyrir slíkum möguleika. Vert væri að nota núverandi framkvæmdir í Sundhöllinni til að mynda þessa tengingu.

H2

Norðurbakki

Svæðið:

Þyrping 4-5 hæða íbúðarblokka á landfyllingu þar sem áður var athafnasvæði hafnarinnar. Norðan við Norðurbakka stendur hluti af gamla vesturbæ Hafnarfjarðarbæjar ofan við Vesturgötu. Sunnan íbúðarhúsanna er vinsælt útivistarsvæði meðfram hafnarkantinum.

Umhverfisþættir:

Hafnarkanturinn við Norðurbakka er rammaður inn af íbúðarblokkunum meðfram hafnarkantinum þar sem víðsýnt er yfir að miðbæ Hafnarfjarðar og yfir höfnina. Meðfram hafnarkantinum liggur einn af stofnstígum bæjarins sem er mikið notaður af íbúum.

Núverandi notkun:

Göngustígurinn við hafnarkantinn er vinsæll enda eru við hann góðir áningarstaðir, með bekkjum og listmunum, og frábæru útsýni yfir höfnina. Við Norðurbakkann er einnig fjölbreytt þjónusta og nokkrar verslanir þar sem hægt er að fá sér kaffibolla og léttar veitingar. Á sólríkum dögum er vinsælt að sitjast út, njóta veitinga og fylgjast með lífinu á hafnarsvæðinu. Umhverfi hafnarkantsins var nýlega endurnýjað með það í huga að styrkja svæðið sem gott útivistarsvæði.

Kostir:

Vinsæll útivistarstígur sem er í mikilli notkun og býður upp á góða haftengda upplifun.

Áskoranir:

Svæðið er mjög opið gagnvart höfninni og veðri og vindum og því getur orðið stormasamt á svæðinu. Það takmarkar almennt ekki útivist á svæðinu frá degi til dags en setur möguleika til frekari uppbyggingar og þróunar á svæðinu sem útivistarsvæði ákveðnar skorður.

Tækifæri:

Í dag eru tengsl göngustígsins niður að haffletinum takmörkuð. Tillögur af úrbótum þar á hafa verið kynntar með breytingum á skipulagi svæðisins frá árinu 2021 þar sem skerpt var á hugmyndum um mögulega flotbryggju sem tengjast myndi hafnarkantinum. Það myndi auka aðgengi niður að haffletinum en einnig opna á umferð minni báta og legu þeirra við Norðurbakka. Vestast við hafnarkant Norðurbakka hafa einnig verið unnar tillögur að dvalarsvæði við Norðurgarð, svokallað Dorgtorg. Þær tillögur gera ráð fyrir að garðurinn fengi yfirbragð smágerðrar bryggju. Slík aðstaða gæti orðið spennandi aðdráttaraféll á svæðinu þar sem færi gæfist á að tilla sér við stangveiðar eða bara njóta útsýnisins til hafs, í átt að sólsetrinu.

H3

Miðbær Hafnarfjarðar

Frá Flensborgarhöfn að Norðurbakka

Svæðið:

Miðbær Hafnarfjarðar stendur að kjarnanum til við gömlu Strandgötuna og þar sem verslunarmiðstöðin Fjörður er staðsett. Áhrifasvæði miðbæjarins teygir sig þó einnig til suðurs með opinberum byggingum og fjölbreyttri þjónustu meðfram strandlengjunni í átt að hafnarsvæðinu.

Umhverfispættir:

Fjarðargata liggur meðfram strandlengjunni frá Norðurbakka að Flensborgarhöfn á landfyllingu sem lögð var rétt fyrir aldamótin. Svæðið er að stórum hluta nýtt sem bílastæði fyrir Fjörðinn og miðbæ Hafnarfjarðar. Þó góður göngu- og hjólastígur sé meðfram strandlínunni þá slíta bílastæðin og Fjarðargata bæinn að miklu leiti frá sínu sögulega samhengi við sjálfan Hafnarfjörðinn. Þegar sunnar dregur setja veglegar opinberar byggingar mark sitt á umhverfið og bæjarstæðið færir aftur nær sjálfum firðinum. Við Flensborgarhöfn er lítil smábátahöfn í virkri notkun.

Núverandi notkun:

Miðbær Hafnarfjarðar er öflugur bæjarkjarni með fjölbreytta þjónustu, starfsemi og menningarlíf. Fjarðargata er einn megin samgönguás Hafnarfjarðar og er þar talsverð bílaumferð en einnig er göngustígurinn meðfram strandlínunni vinsæl gönguleið.

Kostir:

Öflugur bæjarkjarni með sterkan staðaranda og aðdráttarafl.

Áskoranir:

Að flétta saman frekari uppbyggingu á svæðinu við sögu og staðaranda, núverandi fjölbreytta notkun, ólíka hagsmuni hagsmunadila, mikla umferð og breyttar kröfur um ferðavenjur.

Tækifæri:

Á liðnum árum hafa fjölmargar hugmyndir um þróun miðbæjar Hafnarfjarðar verið kynntar þar sem gert er ráð fyrir aukinni uppbyggingu á svæðinu. Til að mynda var nýlega samþykkt deiliskipulag um uppbyggingu nærri Flensborgarhöfn þar sem gert er ráð fyrir að rísi glæsilegt bryggjuhverfi með íbúðum og fjölbreyttri starfsemi. Eins hafa verið unnar tillögur að uppbyggingu aukinnar íbúabyggingar á bílastæðunum við Fjarðargötu. Hafa þær tillögur meðal annars tekið mið af því að með tilkomu Borgarlínu og breyttra krafna um fjölda bílastæða losni umrætt svæði til íbúðauppbyggingar.

Við frekari þróun alls þessa svæðis ætti markmiðið hverju sinni að vera að tengja bæinn og mannlífið milli húsanna betur við Hafnarfjörð. Kjarni bæjarins liggur við höfnina og hafið og þá tengingu þarf að virkja.

H4

Hvaleyrarvatn

Svæðið:

Hvaleyrarvatn er stöðuvatn skammt inn af Vallarhverfi í Hafnarfirði, í átt að Kaldárseli.

Umhverfispættir:

Hvaleyrarvatn er fallett stöðuvatn umkringt skógi og gróðurlendi. Góður göngustígur liggur í gegnum skóginn sem leiðir fólk hringinn í kringum vatnið. Er gönguleiðin um það bil 2 km að lengd. Meðfram leiðinni eru bekkir og áningastaðir auk upplýsingaskilta þar sem gestir geta kynnt sér dýralíf svæðisins.

Núverandi notkun:

Hvaleyrarvatn er vel nýtt af íbúum Hafnarfjarðar og öðrum gestum. Svæðið býður upp á fjölbreytta möguleika til útivistar, t.d. að ganga eða hlaupa meðfram vatninu. Á hlýjum sumardögum er vatnið oft notað til kælingar og sunds. Til að tryggja gott aðgengi á svæðinu hefur Hafnarfjarðarbær komið upp grillaðstöðu ásamt borðum og bekkjum, sem gestir svæðisins geta nýtt sér. Á veturna, þegar vatnið er frosið, er vinsælt að skíða á gönguskíðum yfir ísilagt vatnið og fara á skauta.

Kostir:

Fallett útivistarsvæði á höfuðborgarsvæðinu sem hefur mikið útivistargildi með sterka tengingu við vatn og náttúru.

Áskoranir:

Hvaleyrarvatn hefur verið í uppbyggingu sem útivistarsvæði undanfarin ár og er til fyrirmyndar sem slíkt. Engu að síður væri hægt að bæta aðstöðuna enn frekar, til dæmis með uppsetningu salerna og þjónustu í tengingu við útivist á svæðinu.

Tækifæri:

Útivist við Hvaleyrarvatn hefur aukist á undanförunum árum og líklegt er að sú þróun haldi áfram á næstu árum, ekki síst með aukinni byggð í Áslands- og Hamraneshverfi. Tilvalið væri að skoða að bæta þjónustu á svæðinu, til að styðja við og auðga útivistarmöguleikana enn frekar. Til dæmis gæti lítið þjónustuhús verið eftirsóknarverð viðbót á svæðið. Þar væri t.d. hægt að setja upp tímabundið kaffihús og/eða litla verslun, þar sem hægt væri að kaupa eða leigja ýmsan árstíðabundinn útivistarbúnað, svo sem gönguskíði, kajak eða paddleboard.

H5

Hvaleyrarlón

Svæðið:

Sjávarlón inn af Hvaleyri og landfyllingum Suðurhafnar Hafnafjarðar. Í lóninu gætir mikilla dagsveifna vegna sjávarfalla.

Umhverfispættir:

Hvaleyrarlón og Hvaleyrarhöfði voru friðlýst sem fólkvangur árið 2009. Markmið friðlýsingarinnar er að tryggja svæðið til útiveru og fuglaskoðunar ásamt því að vernda lífríki og leirur svæðisins sem eru mikilvægt búsvæði fugla. Hvaleyri er ein af elstu bújörðum í Hafnarfirði og fundist hafa minjar þar frá landnámi. Handan Hvaleyrarinnar setur landfylling Suðurhafnar mikinn svip á svæðið en þar fer byggð vaxandi ár frá ári og raunar er stefnt að nokkurri íbúðauppbyggingu á næstu árum á því svæði sem liggur næst lóninu.

Núverandi notkun:

Við Hvaleyrarlón stendur röð beituskúra við fjöruborðið sem setja mjög sterkan svip á umhverfið. Notkun skúranna er misjöfn í dag, allt frá því að vera enn nýttir til útróðurs en einnig sem verkstæði, geymslur og jafnvel búsetu. Meðfram lóninu liggur stígur/vegur sem er þó takmarkað notaður þar sem það vantar tengingu útfyrir Hvaleyrarhöfða og golfvöllinn.

Kostir:

Á svæðinu er mikið fuglalíf í leirum lónsins og gott aðgengi að lóninu um aðkomuna frá beituskúrunum.

Áskoranir:

Núverandi notkun beituskúranna og hlutverk þeirra til framtíðar er að mörgu leiti óljós. Mikilvægt er að marka einhverja sýn um það svo þeir haldi stöðu sinni í umhverfi lónsins.

Tækifæri:

Með bættum stígatengingum útfyrir Hvaleyrarhöfða og golfvöllinn, í samræmi við gildandi aðal- og deiliskipulag svæðisins, myndi aðgengi almennings um lónið og Hvaleyrina batna talsvert. Þar væri komin samfelld útivistarleið frá Hafnarfjarðarhöfn og út að Straumsvík sem myndi gefa skýrt til kynna að almenningur væri velkominn að fara þessa fallegu leið. Samhliða bættum stíg og með áætlaðri aukinni íbúabyggð næst lóninu væri vert að skoða að koma fyrir litlum áningastað á eyrinni sem markar lónið frá landfyllingunni. Þar gæti t.d. komið litið fuglaskoðunahús sem yrði fellt að landslaginu með skemmtilegum hætti og yrði um leið sjálfstætt aðdráttarafl fyrir gangandi vegfarendur þegar horft væri yfir lónið frá beituskúrunum.

H6

Þvottaklettarnir við Hvaleyri

Svæðið:

Sunnan við Hvaleyrarhöfða eru Hvaleyrarklettar, sem liggja fram í fjöruna og nefnast Þvottaklettar. Þar skuluðu konur af Hvaleyri léreft sín í ómengdu jarðvatni og þurrkuðu svo þvottinn á klettunum.

Umhverfispættir:

Þvottaklettarnir við Hvaleyri eru staðsettir sunnan við strandlengjuna í Hafnarfirði. Hvaleyri er opið og víðfemt landsvæði og er þar golfvöllur. Undan klettunum rennur tært vatn sem íbúar notuðu áður fyrr til þvotta þegar búseta var á Hvaleyri. Hvaleyrarhöfði og Hvaleyrarlón voru friðlýst sem fólkvangur árið 2009. Rétt norðan við Þvottaklettana og neðan við golfvöllin er víðfeðm sandströnd með ljósum náttúrulegum skeljasandi sem opnast til vesturs með útsýni út að Straumsvík og út á Faxaflóa.

Núverandi notkun:

Golfvöllur Keilis við Hvaleyri hefur lengi talist einn fremsti golfvöllur landsins. Frá golfvöllinum er einnig gott stígakerfi sem liggur meðfram strandlengjunni frá Þvottaklettunum í átt að Straumsvík sem hentar vel til útivistar og gönguferða.

Kostir:

Vegna starfsemi golfvallarins liggja góðir vegir og bílastæði að svæðinu. Aðgengi er því mjög gott að þessu einstaklega fallega útivistarsvæði við strandlengjuna.

Áskoranir:

Þó aðgengi sé gott getur verið erfitt fyrir þau sem ekki þekkja til á svæðinu að átta sig á því hvert skuli haldið þegar komið er að golfvöllinum. Í aðal- og deiliskipulagi fyrir svæðið er gert ráð fyrir að lagður verði útivistarstígur útfyrir Hvaleyrarhöfða.

Tækifæri:

Aðgengi að svæðinu er almennt gott en með betri skiltun og leiðarvísun mætti gefa það skýrar til kynna að svæðið sé opið almenningi og til að vekja athygli á þeim útivistarmöguleikum sem eru meðfram strandlengjunni. Núverandi stígakerfi frá Straumsvík stöðvast þegar komið er að æfingasvæði golfvallarins beint ofan við Þvottaklettana. Stígur útfyrir Hvaleyrarhöfða meðfram golfvöllinum myndi stórbæta aðgengi að fjörunni og allri Hvaleyrinni og gefa það skýrt til kynna að þar sé almenningur velkominn. Stígurinn myndi þá ekki síður nýtast notendum golfvallarins á þeim brautum sem liggja næst sjónum.

H7

Straumsvík

Svæðið:

Svæðið umhverfis Straum kallast Hraun. Þar voru um tólf býli og kot um síðustu aldamót sem eru öll farin í eyði. Álverið í Straumsvík setur sterkan svip á umhverfið. Inn af Straumi, nær strandlengjunni, eru Óttarsstaðir.

Umhverfispættir:

Straumsvík er fallegur staður við ströndina, með fjörlindir sem blasa við þegar lágsjávað er. Þá rennur vatnið um þröng hraunsund og út í vikina, þar sem er mikið af kræklingi og fjölskrúðugt fuglalíf. Í kringum svæðið eru einnig yfirgefin býli sem skapa lifandi byggðasögu og minna á þá tíma þegar þar var stundaður búskapur og veiði. Gefur svæðinu sérstakt yfirbragð. Húsið við Straum var teiknað af Guðjóni Samúelssyni og var lengi í eigu Hafnafjarðarbæjar og var þá nýtt sem miðstöð listamanna og undir menningartengda starfsemi. Útsýnið yfir álverið frá Straumi dregur fram hvernig öfgar í náttúru og hinu mannbyggða geta mæst í einstöku samhengi.

Núverandi notkun:

Svæðið er lítið þekkt sem útivistarsvæði meðal almennings þó flestir kannist við umhverfi Straumsvíkur vegna nálægðar við Reykjanesbrautina. Við Óttarsstaði eru fjölmörg eldri og minni hús í einkaeigu sem eru leifar af fyrri búsetu á svæðinu en nýtast í dag fyrst og fremst til frístundabúsetu. Gönguleiðir eru um svæðið en einnig þykir nokkuð vinsælt að stunda köfun frá ströndinni við Óttarsstaði.

Kostir:

Einstakt útivistarsvæði þar sem mikil og sýnileg byggðasaga fyrri alda fléttast saman við tækifæri til fjölbreyttrar haftengdrar upplifunar og útivistar rétt utan við þéttbýli höfuðborgarsvæðisins.

Áskoranir:

Nálægðin við Reykjanesbrautina setur útivist innst í Straumsvíkinni skorður en þegar utar er komið í grennd við Óttarsstaði eru áhrifin af Reykjanesbrautinni hverfandi. Akstur um svæðið er erfiður þar sem núverandi akvegur hlykkjast upp og niður um óstöðugan malarveg sem mótast hefur með ójöfnu landslaginu. Skýra þarf eignarhald á landi og lóðum á svæðinu áður en svæðið yrði skipulagt eða útfært frekar sem útivistarsvæði.

Tækifæri:

Mikilvægt er að bæta aðkomu og aðgengi að svæðinu hvort sem er fyrir þau sem koma þangað gangandi, hjólandi eða akandi. Innan svæðisins þarf að bæta akvegi og koma fyrir betri bílastæðum á svæðinu í tengslum við áningarstaði innan svæðisins. Einnig þyrfti að setja upp betri skiltun á svæðinu til leiðsagnar fyrir gesti og jafnvel útsýnispalla eða áningastaði sem myndu fanga einstakt útsýni svæðisins, hvort sem er útyfir fjöruna og út að Faxaflóa eða í átt að álverinu, þar sem náttúran og mannanna verk mætast í áhugaverðu samspili. Þá væri einnig áhugavert að koma fyrir aðstöðu við Óttarsstaði fyrir köfun, þar sem slík iðkun nýtur mikilla vinsælda á svæðinu. Til dæmis væri hægt að nýta gamlar steinhleðslur við fjöruna sem grunn að einhverskonar útiklefum eða skýlum fyrir gesti svæðisins.

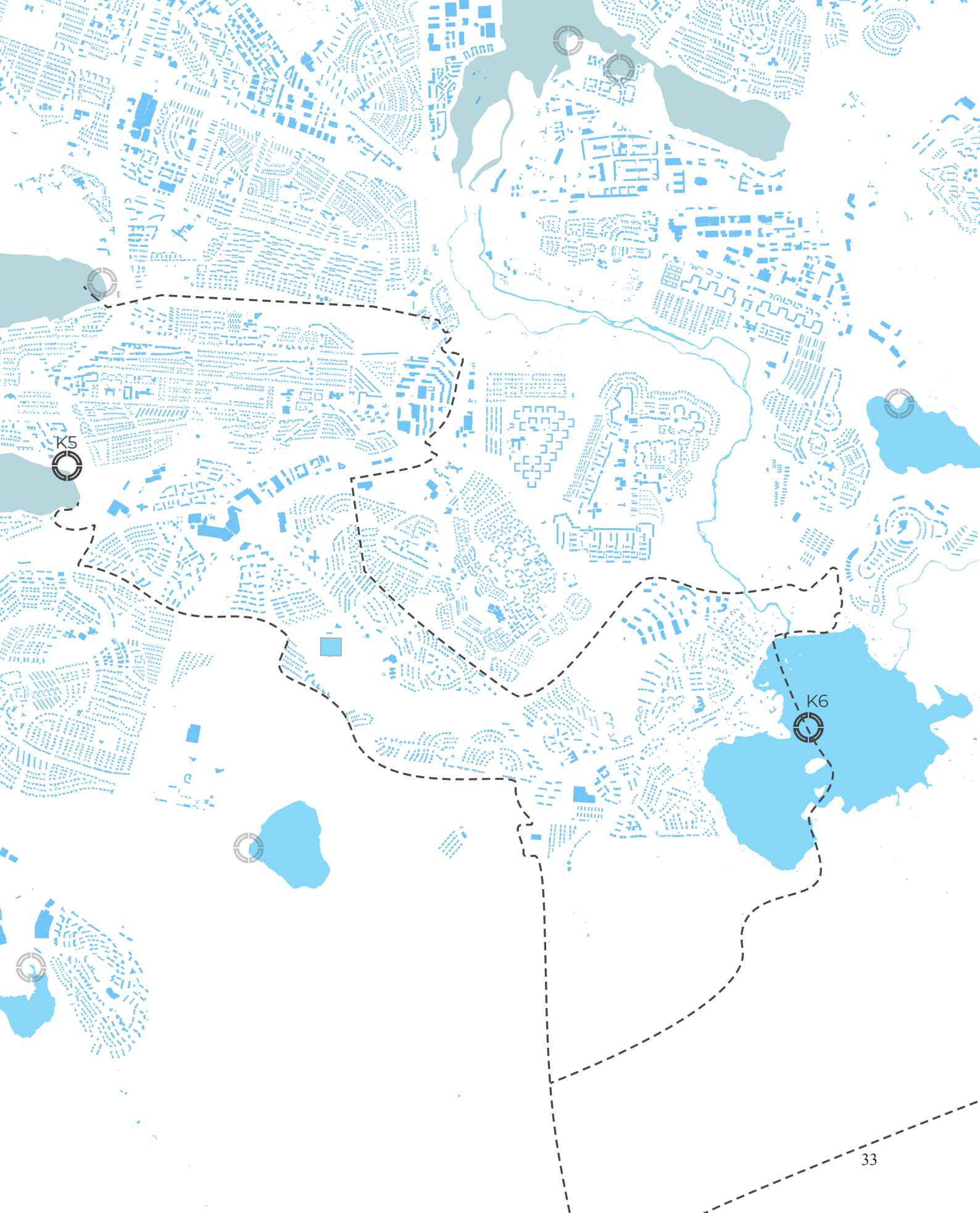

Á leið til köfunar úti við Óttarsstaði

Kópavogur

- K1. Fossvogshöfn
- K2. Fossvogsbrúin
- K3. Kársnestá
- K4. Kársneshöfn
- K5. Kópavogstún
- K6. Elliðavatn

Þó bæjarfélagið Kópavogur sé kennt við voginn sem það stendur við þá er stór hluti bæjarins nokkuð fjarri sjónum og með lítil tengsl við hann þó vogurinn sjáist víða að. Til umfjöllunar í þessari samantekt eru sex staðir innan marka Kópavogsbæjar sem taldir eru bjóða upp á mikil tækifæri til haf- eða vatnstengdrar upplifunar og útivistar. Þar af eru fimm á Kárnsesi en í efri byggðum Kópavogs við Vatnsenda er það við Elliðavatn sem tækifærin finnast. Eins má nefna að Fossvogsbakkar (R2) í botni Fossvogs, eru ekki síður áhugaverður og aðgengilegur staður til útivistar fyrir Kópavogsbúa þó bakkarnir séu formlega staðsettir innan marka Reykjavíkur.

K1 Fossvogshöfn

Svæðið:

Norðanvert Kársnes við Naustavör.

Umhverfispættir:

Fossvogshöfn er staðsett neðan við Vesturvör á Kársnesi við landfyllingu sem lögð var út í Fossvoginn fyrir um 15 árum. Þar hefur síðan risið íbúðarbyggð sem byggst hefur upp í áföngum síðustu ár. Í höfninni er flotbryggja þar sem minni bátar eru geymdir. Við höfnina er lítil sandfjara sem minnir á upprunalegu strandlínuna sem var á norðanverðu Kársnesinu. Kársnesstígur við Fossvog fer í gegnum höfnina og er í nágrenninu að finna leiksvæði og áningarstaði. Frá höfninni og út með landfyllingunni er gott útsýni yfir í Nauthólsvík og Perluna á toppi Öskjuhlíðarinnar.

Núverandi notkun:

Íbúabyggð, almenningsrými og flotbryggja fyrir minni báta. Siglingarfélagið Ýmir er með aðstöðu sína við Fossvogshöfn þar sem siglingafólk nýtir höfnina og Fossvoginn til siglinga.

Kostir:

Fallegt og skjólríkt svæði með mikil tækifæri til haftengdrar upplifunar og útivistar.

Áskoranir:

Tilkoma Fossvogsbrúar mun hafa breytingar í för með sér á starfsemi Siglingarklúbbsins Ýmis, þar sem bátar með segl eða hærri bátar munu ekki geta siglt undir brúnnu. Skoða þarf starfsemi siglingarklúbbsins á svæðinu m.t.t. breyttra aðstæðna til siglinga innst inn í Fossvoginn.

Tækifæri:

Fossvogshöfn er nú þegar í nánú sambýli við íbúabyggðina við Naustavör og gefur færi á frábærri haftengdri útivist með siglingum út í Fossvoginn. Með tilkomu Fossvogsbrúar mun þrengja að stærð þeirra báta sem geta siglt inn í Fossvoginn til að nýta höfnina. Minni bátar sem fara styttra út hverju sinni munu þó áfram geta nýtt höfnina og má jafnvel sjá fyrir sér að hægt væri að styrkja slíka útivist í þessari höfn ef stærri bátar flytjast annað. Samhliða þeim breytingum mætti skoða hvort bjóða ætti upp á fjölbreyttari útivist í nágrenni hafnarinnar frá því sem nú er, t.d. með róðri, fljótandi gufubaði sem staðsett væri hluta úr ári í höfninni eða bætt aðstaða fyrir sjósundsfólk.

Austan við höfnina er fyrirhuguð aukin íbúabyggð sem myndi staðsetja höfnina meira fyrir miðju íbúðahverfisins sem risið hefur á svæðinu síðustu ár. Þegar skipulag þess svæðis fer í frekari vinnslu þarf að huga að framtíðarnotkun hafnarinnar og nærumhverfis hennar meðal annars með tilliti til hvort þar gæti komið aukin sjótengd starfsemi eða létt þjónusta sem nýtast myndi notendum hafnarinnar.

Mynd af vefsíðu Betri samgangna - borgarlinan.is

K2

Fossvogsbrú

Svæðið:

Brú yfir Fossvog fyrir gangandi, hjólandi og umferð almenningsvagna frá flugbrautarenda Reykjavíkurflugvallar, vestan Nauthólsvíkur, yfir á norðausturhluta Kárnestáar.

Umhverfispættir:

Suðurhluti brúarinnar verður á norðausturhluta Kárness á landfyllingu sem stendur enn að stórum hluta óbyggð næst strandlínunni. Norðurhluti brúarinnar emdar rétt vestan við Nauthólsvík og flugbraut Reykjavíkurflugvallar.

Núverandi notkun:

Á Kársnesi er léttur iðnaður í bland við aðra þjónustu og íbúabyggð sem hefur farið vaxandi á svæðinu síðustu ár. Við Nauthólsvík liggur einn vinsælasti útivistarstígur höfuðborgarsvæðisins, framhjá ylströndinni í Nauthólsvík og suður fyrir Reykjavíkurflugvöll og síðan vestur að Skerjafirði og Ægissíðu.

Kostir:

Ný tenging yfir Fossvog fyrir gangandi, hjólandi og umferð almenningsvagna mun gjörbylta aðgengi að svæðum sem í dag teljast til botnlanga á höfuðborgarsvæðinu. Aðgengi til haftengdrar útivistar mun einnig aukast verulega með tilkomu beinnar tengingar milli vinsælla útivistarsvæða sitthvoru megin við Fossvoginn.

Áskoranir:

Með tilkomu Fossvogsbrúar mun umferð um svæði sem er í dag fyrst og fremst nýtt til útivistar, m.a. til göngu og hjóleiða, aukast verulega. Tryggja þarf að öryggi vegferanda verði í hávegum haft og að umferð almenningsvagna skerði sem minnst útivist á svæðinu. Einnig mun brúin draga úr tækifærum til siglinga innst í Fossvogi. Vegna þessa þarf að huga að nýjum stöðum til að byggja upp aðstöðu fyrir siglingafélög á svæðinu.

Tækifæri:

Fossvogsbrú mun færa saman svæði sem í dag eru aftengd. Það mun skapa aukna ásókn í þau tækifæri sem eru til uppbyggingar hvoru megin Fossvogs. Gæta þarf að því að sú uppbygging skerði ekki möguleika til útivistar á svæðinu í nánum tengslum við Fossvoginn. Brúin sjálf hefur alla burði til að verða áningarstaður í sjálfu sér með frábæru útsýni út á Skerjafjörðinn. Í fyrirliggjandi hönnun að brúnni og umhverfi hennar er gert ráð fyrir áningarstöðum við brúarendana sem gefa vegfarendum færi á að njóta útsýnisins yfir brúna sjálfa með Fossvoginn eða Skerjafjörðinn í bakgrunni.

Kársnestá

Svæðið:

Landfylling norður af Kópavogshöfn

Umhverfispættir:

Á landfyllingu sem upphaflega var fyrirhuguð sem hluti af vaxandi starfsemi Kópavogshafnar er nú fyrst og fremst að finna léttan iðnað, verkstæði og lagerstarfsemi en einnig eina nýjustu heilsulind landsins, Sky Lagoon. Yst á landfyllingunni er mikið ónotað landrými laust til uppbyggingar en frá svæðinu er óhindrað útsýni yfir í Vatnsmýrina og út yfir Skerjafjörð.

Núverandi notkun:

Á svæðinu er blanda af létttri iðnaðarstarfsemi og íbúðum sem fer fjölgandi. Starfsemi Sky Lagoon dregur fjölda innlendra gesta auk ferðamanna á svæðið en annars er lítil umferð um svæðið nema í tengslum við þá starfsemi sem þar er að finna.

Kostir:

Opið og lítið nýtt landsvæði með ríkri tengingu við hafið og frábæru útsýni út yfir Skerjafjörð. Fyrirhuguð tenging yfir Fossvoginn með Fossvogsbrú mun gjörbreyta stöðu þessa svæðis með bættum tengingum við miðborg Reykjavíkur og aðra hluta höfuðborgarsvæðisins.

Áskoranir

Landfyllingin er berskjölduð fyrir veðrum úr flestum áttum og því mikilvægt að ný byggð sé vel mótuð til að skapa vistlegt og skjólgott umhverfi.

Tækifæri:

Samhliða aukinni uppbyggingu íbúðarhúsnæðis vestarlega á Kársnesi verða forsendur hægt og rólega enn sterkari fyrir frekari uppbyggingu á svæði landfyllingarinnar. Einnig styrkjast forsendur fyrir því að núverandi húsnæði á svæðinu víki fyrir léttari og fjölbreyttari starfsemi og aukinni íbúabygð. Í vinnslu er rammahluti aðalskipulags Kópavogs fyrir umrætt svæði en stefnt er á að vinnslutillögur verði kynntar í upphafi árs 2025. Þegar kemur að frekari uppbyggingu á svæðinu verður mikilvægt að standa vörð um strandlínu landfyllingarinnar sem gott og aðgengilegt útivistarsvæði fyrir þá íbúabyggð og starfsemi sem rísa mun á svæðinu. Nyrsti og vestasti oddi landfyllingarinnar, Kársnestá, vekur þar sérstaklega eftirtekt sem svæði sem spennandi væri að þróa sem lifandi útivistarsvæði enda ófá sólsetrin sem þar verður horft á.

K4

Kársneshöfn

Svæðið:

Kársneshöfn er staðsett á vestasta hluta Kársness.

Umhverfispættir:

Kársneshöfn er hluti af landfyllingunni á vestasta hluta Kársness í Kópavogi. Í innri hluta hafnarinnar eru flotbryggjur þar sem smábátar leggjast að og höfnin er varin með sjóvarnargarði. Á sjóvarnargarðinum hefur verið komið fyrir göngustíg og setuaðstöðu þar sem hægt er að njóta útsýnisins yfir Álfanes og Skerjafjörð og tilla sér við stangveiðar. Höfnin er umkringd atvinnu- og íbúðahúsnæði en mikil uppbygging hefur átt sér stað í nágrenni hafnarinnar á síðustu árum.

Núverandi notkun:

Kársneshöfn er í dag að mestu nýtt fyrir minni báta en stærri skip nýta sér einnig aðstöðu hennar og hafa þar viðlegu. Svæðið í nágrenni hafnarinnar hefur verið í þróun undanfarin ár en í dag er þar talsverð atvinnu- starfsemi í bland við vaxandi íbúðarbyggð. Fyrirséð er að mikil breyting verði áfram þar á og gert ráð fyrir að eldri iðnaðarstarfsemi mun hægt og rólega víkja fyrir nýrri íbúðarbyggð.

Kostir:

Með uppbyggingu svæðisins eru mikil tækifæri til að skapa eftirsóttan áningarstað í nánnum tengslum við höfnina. Tilkoma Fossvogsbrúar mun færa svæðið í alfaraleið innan höfuðborgarsvæðisins.

Áskoranir

Sú umbreyting sem er í gangi á svæðinu nú þegar kallar á að mörkuð verði stefna fyrir þróun svæðisins til skemmri og lengri tíma. Hvað sé hægt að gera strax til að styrkja svæðið sem áfangastað og hvað sé lengra inn í framtíðinni.

Tækifæri:

Í aðalskipulagi Kópavogs er gert ráð fyrir að Kársneshöfn verði að geðprýðishöfn með blandaðri notkun íbúða, verslunar og þjónustu. Einnig er gert ráð fyrir því að höfnin geti stækkað til suðurs sem myndi bæta aðstöðuna fyrir seglskútur og aðra smábáta og skapa tækifæri fyrir ferðatengda þjónustu. Einnig opnar það möguleika á að starfsemi siglingafélaga, sem verða fyrir áhrifum af byggingu Fossvogsbrúar, geti flutt hluta starfsemi sinnar á svæðið.

Til skemmri tíma eru tækifæri til að styrkja höfnina sem áfangastað. Mikil uppbygging og gerjun er á svæðinu og því er kjörið að skapa þar spennandi áningastaði fyrir íbúa og gesti. Samkvæmt gildandi deiliskipulagi er gert ráð fyrir að hluti lóða verða sameinaðar og að hluti núverandi bygginga viki til að rýma fyrir nýjum íbúðum. Áhersla er lögð á uppbyggingu þéttrar og vistvænnar byggðar með blandaðri landnotkun íbúða, athafnasvæðis, verslunar og þjónustu. Þá er lögð sérstök áhersla á að koma fyrir göngustígum bæði innan svæðisins og meðfram strandlengjunni, með það að markmiði að skapa aðstöðu fyrir afþreyingu og útivist.

K5 Kópavogstún

Svæðið:

Útivistarsvæði í botni Kópavogs.

Umhverfispættir:

Kópavogstún er stórt og gróðurvaxið svæði, vestan við Hafnarfjarðarveg. Svæðið hefur ríka sögu og í aðalskipulagi Kópavogs er lögð áhersla á að vernda náttúru- og menningarminjar á svæðinu. Á svæðinu fór fram hinn svokallaði Kópavogsfundur árið 1662 en einnig er á svæðinu hið gamla Hressingarhæli Kópavogs sem teiknað var af Guðjóni Samúelssyni og byggt árið 1926. Góður göngu- og hjólréiðastígur er á svæðinu sem liggur meðfram allri standlengjunni í átt að Kársneshöfn.

Núverandi notkun:

Kópavogstún er vinsælt útivistarsvæði meðal íbúa Kópavogs. Kársnesstígur við Kópavog er mikið notaður til útivistar en einnig sem samgöngustígur. Vorið 2022 var fyrsti hluti heilsuhrings um svæðið lagður um túnið. Við ströndina eru víða minni áningarstaðir með bekkjum sem veita gott útsýni yfir Kópavogsleiruna. Sett hafa verið upp upplýsingaskilti um sögu Kópavogstúns og fuglalífið á svæðinu.

Kostir:

Fallegt útivistarsvæði í þéttbýli með tengingu við hafið. Góður stofnstígur á svæðinu og útsýni út á Kópavog.

Áskoranir:

Mikil og þung umferð á Hafnarfjarðarvegi hefur truflandi áhrif á útivist á svæðinu.

Tækifæri:

Tækifæri eru til að styrkja enn frekar haftengda upplifun og útivist í nágrenni Kópavogstúns. Á svæðinu er mikið fuglalíf sem spennandi væri að gera ríkar undir höfði á svæðinu. Fallegt útsýni er frá göngustígnum yfir leirurnar í botni vogsins en tengingar niður í sjálfa fjöruna eru fáar og ekki skýrar. Hugmyndir hafa verið uppi um að tengja heilsuhringinn á Kópavogstúninu með frekari göngustígum út að minnismerkinu við þingstað Kópavogsfundarins. Spennandi væri að tengja slíkan hring enn frekar við sjálfan veginn með þrepum eða stíg niður í fjöruna auk bættrar aðstöðu til fuglaskoðunar sem horft gæti yfir Kópavoginn.

Með tilkomu Fossvogsbúar má ætla að umferð um göngu- og hjólastígana við strandlínu Kópavogs muni aukast talsvert. Til að koma í veg fyrir árekstra milli ólíkra ferðamáta væri ráðlegt að breikka stígana á svæðinu. Einnig kæmi sér vel að hækka hljóðeinangrunarveggi á svæðinu, til að kæfa niður hljóðmengun frá bílaumferð á Hafnarfjarðarvegi.

K6

Elliðaavatn

Svæðið:

Stöðuvatn við Vatnsenda, ofan við Elliðaárdal, staðsett á bæjarmörkum Reykjavíkur og Kópavogs.

Umhverfispættir:

Elliðaavatn er stærsta stöðuvatnið af þeim mörgu sem eru innan höfuðborgarsvæðisins. Vatnið er 1,8km² og í 74m hæð yfir sjó. Mesta dýpi er rúmir 2m en meðaldýpi er um 1m. Suðaustan við vatnið er vatnsverndarsvæði höfuðborgarsvæðisins en þar innan eru þær tvær ár sem renna í Elliðaavatn - Bugða og Suðurá. Auk þess kemur mikill hluti vatnsins sem streymir inn í Elliðaavatn neðanjarðar frá í gegnum lekar hraunmyndanir Heiðmerkur. Elliðaavatn hefur fjölbreytt lífríki. Í vatninu eru bleikja, urriði, lax og stöku sjóbirtingur. Bleikjan var ríkjandi í vatninu en síðasta áratug hefur urriðinn sótt í sig veðrið og er nú að verða algengasta fiskitegundin í vatninu. Vatnið var hluti af miðlunarlónum Elliðaárvirkjunar og er vatnshæð stillt af með Elliðavatnsstíflu.

Núverandi notkun:

Umhverfi Elliðavatns er víðfeðmt og útivist á svæðinu í samræmi við það. Fjölmargir göngu- og hjólastígar liggja við vatnið. Þar eru einnig reiðstígar og Skógrækt Reykjavíkur hefur aðstöðu við vatnið. Þá er Elliðaavatn vinsælasta veiðivatn höfuðborgarsvæðisins. Innan marka Kópavogsbæjar er talsvert um íbúabyggð eða eldri frístundabyggð sem stendur nærri vatninu. Rauðhólafólkvangur liggur norðaustan við vatnið.

Kostir:

Einstök náttúruperla, sögu- og menningarstaður með víðáttumikilli náttúru og útsýni. Margbrotið umhverfi með ríka tengingu við vatn og fjölmarga möguleika til aukinnar vatnstengdrar útivistar, allt árið um kring.

Áskoranir:

Aðgengi að vatninu og umhverfi þess er víða takmarkað. Við uppbyggingu innviða til útivistar við og í nágrenni Elliðavatns er einnig mikilvægt að hafa vatnsverndina í huga sem gildir á svæðinu.

Tækifæri:

Tækifæri til útivistar við Elliðaavatn eru fjölmörg enda erfitt að setja upp tæmandi lista af kostum og gæðum umhverfisins í nágrenni vatnsins. Flókið eignarhald á landi umhverfis vatnið hefur hamlað þróun svæðisins sem útivistarsvæði en skoða þarf umhverfi vatnsins með heildrænni og þverfaglegri nálgun. Marka ætti skýra framtíðarsýn um þróun nærumhverfis vatnsins sem útivistarsvæði og hvernig slík notkun samræmist við þá vatnsvernd sem gildir á svæðinu. Í forgangi ætti að vera að koma á skýru og heildrænu hringtengdu stígakerfi í kringum vatnið þar sem aðgengi að áningarstöðum við bakka vatnsins væri tryggt með sem bestum hætti. Einn hlekkur í slíkri hringtengingu er sjálf Elliðavatnsstíflan. Þar væri spennandi að staðsetja göngubrú og stíg sem gengi yfir yfirfall stíflunnar og meðfram henni frá Vatnsendahverfi yfir í Norðlingaholt.

Mosfellsbær

M1. Blikastaðanes

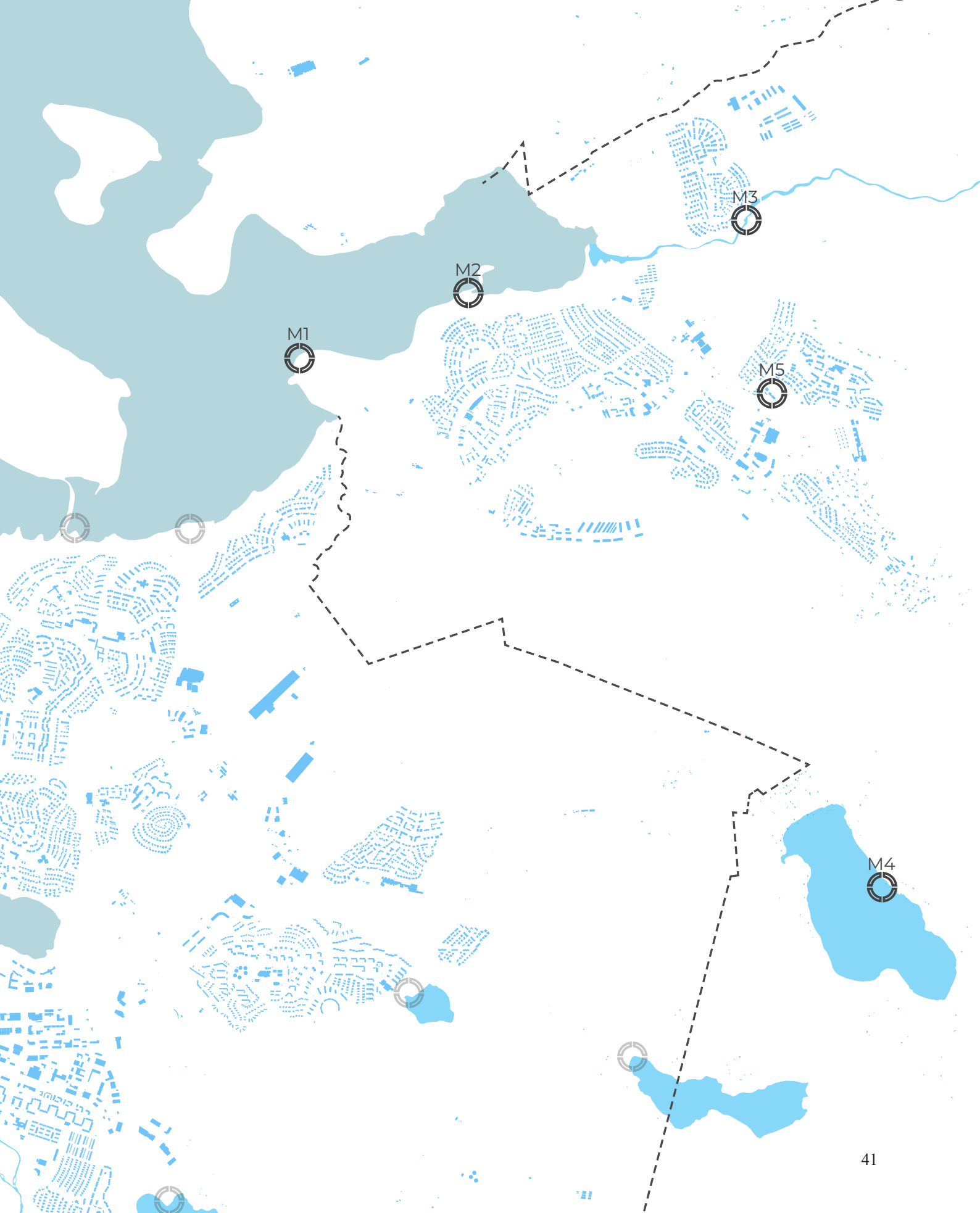
M2. Leiruvogur

M3. Tungufoss

M4. Hafravatn

M5. Álafoss

Í Mosfellsbæ eru tækifærin til haf- og vatnstengdrar upplifunar skemmtilega ólík milli svæða. Strandlínan frá Blikastöðum, útfyrir golfvöllinn og inn að botni Leiruvogs, er fjölbreytt og skemmtileg ganga og þó þar séu bara tveir punktar á kortinu, má segja að þar sé í raun að finna röð minni áfangastaða. Álafosskvosin hefur sérstöðu á höfuðborgarsvæðinu og þó víðar væri leitað vegna þess hvernig byggðu umhverfi er fléttað saman við rennsli Varmár. Hafravatn er svo allt önnur upplifun þar sem gróið umhverfið býður upp á fjölbreytta tegund útivistar, allt árið um kring.

Ósar Úlfarsár við Blikastaði

M1 Blikastaðanes

Svæðið:

Blikastaðanes stendur út í Leiruvog á bæjarmörkum Mosfellsbæjar og Reykjavíkur.

Umhverfispættir:

Bæjarmörk Mosfellsbæjar og Reykjavíkur fylgja Korpúlfsstaðaá sem rennur til sjávar í Leiruvog við Blikastaðanes. Svæðið er mólent en nokkrar brautir hjá Golfvelli Mosfellsbæjar liggja um nesið. Á nésinu er merk saga sýnilegra fornminja sem liggja við stíginn sem liggur meðfram strandlínunni.

Núverandi notkun:

Mikil útivist er þegar á Blikastaðanesi enda liggur þar annar af golfvöllum bæjarins og er hann vinsæll meðal íbúa. Stígurinn meðfram strandlínunni er vel nýttur af göngu- og hjóltreiddafólki en samhliða honum liggur einnig reiðstígur. Frá stígnum og öllu nésinu er frábært og víðfeðmt útsýni yfir allan Leiruvog; að Geldinganesi, Álfnesi og Esjunni. Einnig liggja stígar þvert yfir nesið sem gefur möguleika á skemmtilegri hringtengingu. Stígarnir út fyrir nesið nýtast frekar fyrir hægari umferð og til útivistar á meðan fólk á hraðferð fer styttri leiðina og kemst hraðar yfir.

Kostir:

Aðgengi um nesið er gott með núverandi stígakerfi og þeim brautum golfvallarins sem þar liggja.

Áskoranir:

Aðgengi að nésinu og stígakerfi þess er nokkuð takmarkað fyrir þau sem koma lengra að þar sem golfvöllurinn rammur inn stígakerfið við Leiruvog.

Tækifæri:

Í vinnslu er nýtt deiliskipulag fyrir nýtt íbúðahverfi í landi Blikastaða. Með þeirri uppbyggingu væri kjörið tækifæri til þess að bæta aðgengi að stígakerfinu sem liggur út með og um nesið. Eins væri hægt að huga að því að Íþróttamiðstöð Golfklúbbs Mosfellsbæjar væri einhverskonar upphaf og endir fyrir þau sem vilja koma akandi að svæðinu og ganga um Blikastaðanes eða við Leiruvoginn. Ef til þess kæmi þyrfti í raun bara að skilgreina skýra gönguleið niður að núverandi stígakerfi enda innviðir til útivistar á svæðinu almennt góðir. Úti á sjálfu Blikastaðanesinu væri spennandi að huga að góðum áningarstað þar sem útsýnið út á Leiruvoginn væri rammað vel inn og hugað væri að góðri skjólmyndum og tengslum við fornminjar á svæðinu.

M2

Leiruvogur

Svæðið:

Leirurnar við Leiruvog eru meðal fárra óraskaðra leira á höfuðborgarsvæðinu. Svæðið er hverfisverndað og er náttúrulegt og ósnortið útivistarsvæði innan bæjarmarka Reykjavíkur og Mosfellsbæjar.

Umhverfispættir:

Fjölbreytt landslag, ósnortin náttúra, vogskornar skjólgóðar og lífríkar strendur með auðugu fuglalífi. Við Leiruvog er að finna mikið fuglalíf allt árið um kring og margar fuglategundir sem nýta bæði Langatanga og Leiruvoginn sem hvíldarstað. Svæðið var friðlýst sem friðland þann 16. september 2022 til verndar dýralífinu þar. Fuglaskoðunarhús er staðsett nærri Langatanga við Leiruvog og býður upp á gott útsýni yfir voginn og í átt að Álfsnesi og Esjunni. Húsið var sett upp árið 2009 og innanhúss eru upplýsingaskilti um fuglalífið á svæðinu.

Núverandi notkun:

Svæðið er frábært til útivistar og hefur gott aðgengi um göngustígana sem liggja við strandlengjuna þar sem víða má finna upplýsingaskilti um fuglategundirnar sem hafa þar búsetu. Núverandi fuglaskoðunarhús við Langatanga er nýtt af almenningi og skólum í Mosfellsbæ við fuglaskoðun og sem áningastaður við Leiruvog.

Kostir:

Náttúrulegar strendur og stórbrotin náttúra með sterkri tengingu við hafið. Fjarlægðin frá byggð skapar tækifæri til nánari tengingar við náttúruna í friðsælu umhverfi. Gott aðgengi er að fuglaskoðunarhúsinu við Langatanga um göngustíga sem liggja meðfram strandlengjunni.

Áskoranir:

Þó aðgengi um strandlengjuna sé gott fyrir gangandi og hjólandi vegfarendur mætti bæta aðgengi að Leiruvogi fyrir þau sem koma akandi. Núverandi fuglaskoðunarhús við Langatanga gerir lítið til að falla að umhverfi sínu og ekki er augljóst hver tilgangur kofans er fyrir utanaðkomandi eða þau sem þekkja svæðið ekki vel. Verndargildi svæðins er hátt sem setur möguleika til frekari uppbyggingar strangar skorður.

Núverandi fuglaskoðunarhús við Leiruvog

Tækifæri:

Staðsetning fuglaskoðunarhússins við Langatanga er frábær og nýtist áhugamönnum um fugla vel. Núverandi hús og nærumhverfi þess gerir þó lítið til að bjóða aðra vegfarendur til sín og virkja það sem áningastað við göngustíginn við Leiruvoginn. Spennandi væri að byggja á staðnum nýtt fuglaskoðunarhús sem félli betur inn í umhverfið og tengdi með skýrari hætti við þau náttúrufyrirbrigði sem finna má í nágrenni þess. Gæta þarf þó að því að hönnun slíks húss væri í grunninn hugsuð til að þjóna þeim tilgangi að auðvelda fuglaskoðun við Leiruvog.

Einnig hafa verið uppi hugmyndir um að koma upp öðru fuglaskoðunarhúsi innar við Leiruvog, í votlendinu við ósa Köldukvíslar. Kjörið væri að hugsa þessa tvo staði sem tvo anga af sama sömu heild, þar sem áhersla væri á fuglaskoðun við Leiruvog. Þar gæti t.d. lítið bílastæði við Varmárbakka inn af hesthúsasvæðinu verið nýr upphafspunktur fyrir þau sem vilja sækja Leiruvoginn heim og þá stórbrotnu náttúru sem þar er að finna.

M3 Tungufoss

Svæðið:

Tungufoss er staðsettur neðarlega í Köldukvísl í Mosfellsbæ, á mótí Leirvogstungu sem fossinn dregur nafn sitt af.

Umhverfispættir:

Tungufoss er hverfisverndaður. Umhverfi hans er falleg og ósnortin náttúra, sem er vel sótt af íbúum í næsta nágrenni. Meðfram fossinum og ánni liggur góður göngu- og hjóltreidastígur, sem tengir Leirvogstungu og Mosfellsbæ saman. Tungufoss er um fjögurra metra hár og við hann má sjá leifar af heimarafstöð sem var reist af fyrrum ábúenda í Leirvogstungu. Framleiddi rafstöðin rafmagn fyrir bæinn fram til ársins 1958. Á svæðinu er viðsýnt og fallegt útsýni yfir Mosfellsdal og Leiruvog. Vesturlandsvegur og brúin yfir Köldukvísl liggur rétt ofan við fossinn en hljóðmengun er í raun lítil, þar sem fossinn og rennslið í ánni kæfa hana.

Núverandi notkun:

Svæðið umhverfis Tungufoss hefur mikið útivistargildi, enda er það fjölsótt bæði af bæjarbúum og öðrum gestum. Vinsælar göngu- og hjólaðaleiðir liggja meðfram ánni og fossinum sjálfum. Einnig er veiði í ánni mjög vinsæl en í henni veiðist bæði lax og urriði. Vegna mikilla vinsælda svæðisins ákvað Umhverfisstofnun að friðlýsa Tungufoss og nánasta umhverfi hans, með það að markmiði að styrkja útivistar- og fræðslugildi svæðisins.

Kostir:

Fallegt svæði sem hefur mikil tækifæri til vatnstengdrar upplifunar og útivistar.

Áskoranir:

Aðgengi niður að fossinum og að gömlu heimarafstöðinni er takmarkað og mætti bæta. Leifarnar af rafstöðinni eru áberandi í klettalandslagi fossins og vekja þannig forvitni vegfarenda á svæðinu. Friðlýsing setur möguleika til uppbyggingar á svæðinu ákveðnar skorður.

Tækifæri:

Það eru mörg atriði sem gera Tungufoss að eftirsóknarverðum og aðlaðandi áfangastað fyrir vegfarendur. Fyrst ber að nefna fossinn sjálfann, engin við árbakkann neðan fossins og loks leifarnar af gömlu rafstöðinni, sem gefa svæðinu sérstöðu. Mikilvægt er að bæta aðgengi að svæðinu, en um leið að huga að tækifærum sem skerða ekki ána og náttúrulegt umhverfið í kring. Góðir stígar liggja í nágrenni Tungufoss en spennandi væri að styrkja léttari innviði á svæðinu til að hleypa fólki niður að fossinum sjálfum og lautinni þar í kring. Einnig felst einstakt tækifæri í gömlu spennistöðinni til að skapa eitthvað nýtt í bland við hið gamla, t.a.m. léttan útsýnispall sem staðsettur væri ofan á rafstöðinni gömlu.

M4

Hafravatn

Svæðið:

Hafravatn er stórt og víðfeðmt vatn, sem er vinsælt útivistarsvæði innan bæjarmarka Mosfellsbæjar, austan megin við Úlfarsfell.

Umhverfispættir:

Hafravatn er rúmur 1 km² að flatarmáli og er í 76 m hæð yfir sjávarmál. Mesta dýpt þess er 28 metrar en meðaldýpi um 8 metra. Við vatnið má sjá rústir gamallar fjárréttar, sem voru notaðar fram á 8. áratuginn, auk fjölda sumarbústaða. Umhverfis vatnið fer fram skógrækt á vegum Skógræktarfélags Mosfellsbæjar og mikið af náttúrulegum gróðri. Í vatninu er mikið af smárri bleikju, auk urriða sem er talinn sérstaklega eftirsóknarverður.

Núverandi notkun:

Svæðið er frábært útivistarsvæði með fallettri náttúru og vatni í kring. Veiði í vatninu er nokkuð vinsæl og flotbryggja sem liggur neðan við veginn nærri fjárréttinni ber vitni um notkun á vatninu til siglinga af fjölbreyttum toga. Göngutúrar og hlaup í kringum vatnið eru einnig vinsæl útivist á svæðinu en stígurinn umhverfis vatnið er rúmir 5 km að lengd.

Kostir:

Fallett og skjólríkt svæði með mikil tækifæri til vatnstengdrar upplifunar og útivistar.

Áskoranir:

Þar sem vatnið er nokkuð fjarri búsvæðum höfuðborgarsvæðisins þarf í mestu að treysta á samgöngur með bíl til að komast að Hafravatni. Góð og vel skilgreind bílastæði eru þó af skornum skammti við vatnið. Einnig er aðgengi fyrir gangandi vegfarendur ábótavant en austan við vatnið þurfa þeir að ganga á veginum. Annars eru göngustígar í mólendinu hringinn í kringum um vatnið.

Tækifæri:

Margir möguleikar eru í boði fyrir útivist við Hafravatn allt árið um kring. Um vor, sumar og haust er svæðið frábær staðsetning fyrir hlaupa- og/eða gönguhópa, sem gætu tekið hring umhverfis vatnið. Því væri æskilegt að koma fyrir göngustíg austan við vatnið til að tryggja að fólk þurfi ekki að labba eða hlaupa á veginum í bland við bílaumferð á svæðinu.

Á veturna þegar vatnið frýs mætti útbúa á vatninu spor fyrir gönguskiði eða afmarkaðar leiðir/svæði til að skauta á. Núverandi og mögulega aukinni notkun svæðisins til útivistar þyrfti að mæta með bættum bílastæðum þar sem gott og öruggt aðgengi yrði að vatninu, hvort sem er fyrir gangandi vegfarendur eða þau sem vilja setja út báta á vatnið. Spannandi væri einnig að sjá fyrir sér einhverskonar skiptiaðstöðu með útiklefum, sturtum og saunaklefa sem nýst gæti allt árið um kring. Sú aðstaða gæti þá jafnvel verið í tengslum við litla flotbryggju sem lægi aðeins út í vatnið.

M5

Álafoss

Svæðið:

Foss í Varmá ofan við Álafosskvos í Mosfellsbæ.

Umhverfispættir:

Álafoss er hluti af Varmá sem rennur í gegnum Mosfellsbæ til sjávar. Svæðið í kringum fossinn er afar eftirsótt bæði fyrir náttúrulega eiginleika sína og menningu. Árið 1896 hófst ullarvinnsla við fossinn og sú starfsemi markaði upphaf ullariðnaðar á Íslandi. Vegna starfseminnar var áin stífluð ofan við fossinn, sem myndaði dýpi í Varmá og það var notað til sundiðkunar og dýfinga. Umhverfi Álafoss er afar skemmtilegt þar sem eldri byggingar raða sér niður eftir ánni. Í þeim er að finna fjölbreytta starfsemi t.d. tónlistarstúdíó, hnífaverkstæði og fleira.

Núverandi notkun:

Álafosskvos hefur mikið útivistar- og fræðslugildi, enda er hún fjölsótt bæði af bæjarbúum og öðrum gestum. Svæðið er nýtt til útivistar og samfélagsviðburða og einnig eru þar litlar verslanir með fjölbreyttu úrvali. Álafoss og nánasta umhverfi hans hefur verið friðlýst af Umhverfisstofnun og Náttúrufræðistofnun til að vernda fossinn sjálfan og menningarminjar sem tengast sögu og þróun Mosfellsbæjar.

Kostir:

Álafosskvos er einstakur staður sem býður upp á mikið útivistargildi með sterkri tengingu við vatn, sögu og fjölbreytta þjónustustarfsemi.

Áskoranir:

Friðlýsing svæðisins setur þróun svæðisins ákveðnar skorður auk þess sem fjölmargir hagaðilar eru á svæðinu. Ef styrkja á Álafosskvosina sem áningarstað þarf slíkt að gerast í góðu samráði við hinn fjölbreytta hóp hagaðila sem tengjast svæðinu.

Tækifæri:

Við árbakka Álafoss er gamall og ónýttur vatnstankur sem hægt væri að nýta á skemmtilegan hátt. Til að mynda væri hægt að umbreyta vatnstankinum í saunaklefa. Slík nýting á núverandi mannvirki myndi tengja náttúru og sögu svæðisins saman á einstakan hátt auk þess að vera tækifæri til að endurlífga fyrri útivist á svæðinu með nýrri nálgun. Til viðbótar við saunaklefa væri hægt að koma fyrir útiklefum nærri tankinum og tröppum sem myndu leiða niður að árbakkanum þar sem fólk gæti kælt sig niðri við ána.

Vatnstankurinn við Álafoss

Reykjavík

R1. Austurheiðar

R2. Fossvogsbakkar

R3. Nauthólsvík*

R4. Nýi Skerjafjörður*

R5. Ægisíða*

R6. Laugarnes*

R7. Viðey*

R8. Bryggjuhverfi vestur*

R9. Bryggjuhverfi við Grafarvog*

R10. Gufunes*

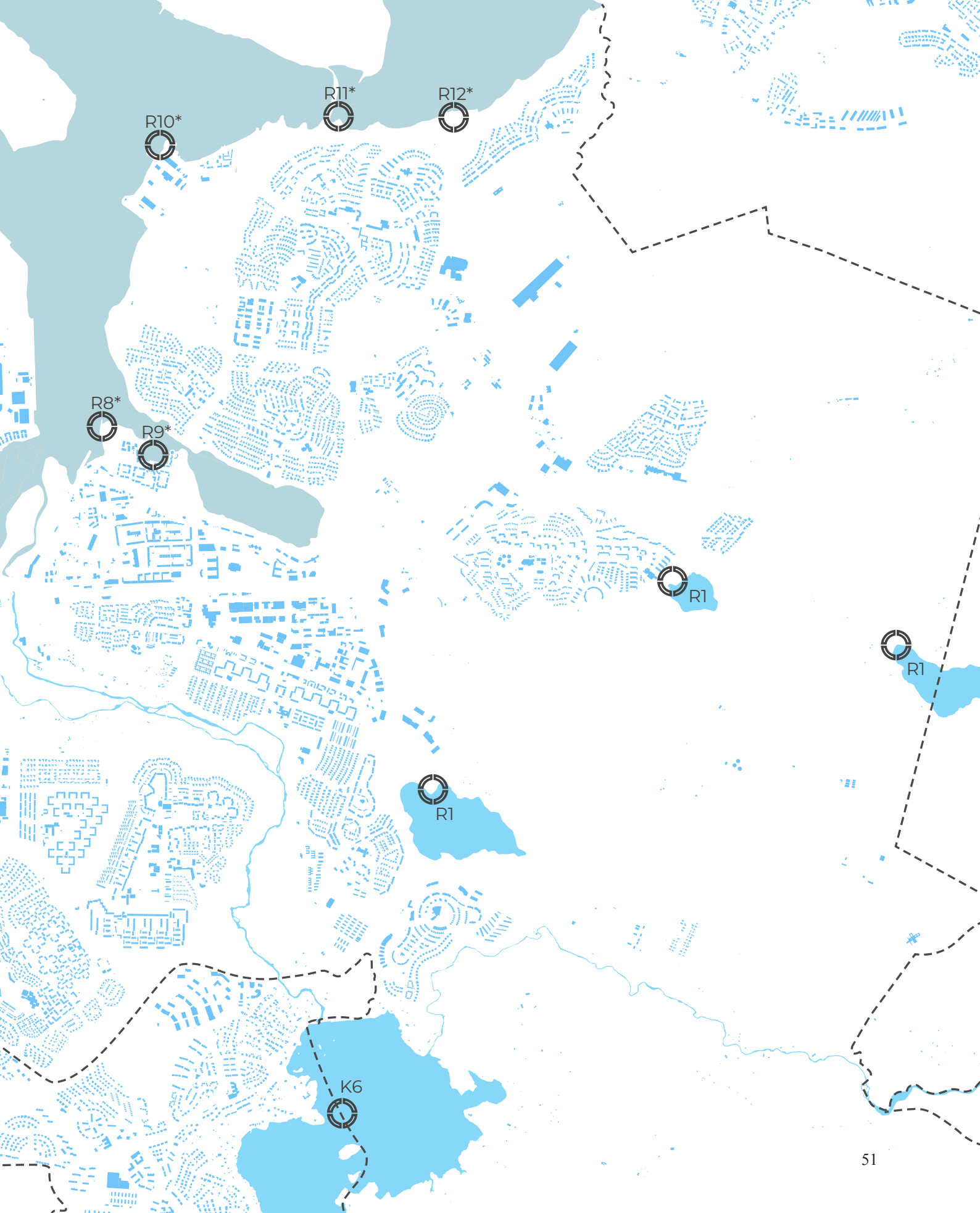
R11. Eiðsvík*

R12. Gorrík og Blikastaðakró*

R13. Kjalarnes*

Reykjavík er oft lýst sem borginni við sundin enda nábylið við sjóinn mikið í mörgum hverfum borgarinnar. Þar að auki eru fjölmörg vötn innan marka borgarinnar að ógleymdum Elliðaánnum sem renna um hana miðja. Alls hafa verið tilgreindir 15 staðir eða svæði innan marka Reykjavíkur sem bjóða upp á mikil tækifæri til haf- eða vatnstengdrar upplifunar og útivistar. Þar af eru fjórir til umfjöllunar í þessari samantekt, þ.e. Austurheiðar, Fossvogsbakkar, Fossvogsbrú (K2) og Elliðaárvatn (K6).

(*) Visað er í skýrslu Reykjavíkurborgar um haftengda upplifun vegna umfjöllunar um stjórnumerka staði innan marka Reykjavíkur.

Austurheiðar

Rauðavatn, Langavatn, Reynisvatn

Svæðið:

Austurheiðar eru stórt og gróðurvaxið útivistarsvæði í útjaðri Reykjavíkur. Innan þess eru þrjú stöðuvötn, Rauðavatn, Langavatn og Reynisvatn.

Umhverfispættir:

Stöðuvötnin þrjú deila mörgum sameiginlegum eiginleikum og eru vinsæl útivistarsvæði meðal íbúa höfuðborgarsvæðisins. Þeirra á meðal er Rauðavatn eflaust þekktast og aðgengilegast enda staðsett við hlið Suðurlandsvegjar austan við Árbæjarhverfi og vel sýnilegt vegfarendum. Rauðavatn er um 0,32km² að flatarmáli og afar grunnt, með meðaldýpi um 1 metra. Umhverfi Rauðavatns einkennist af gróskumiklu graslendi og skógi. Langavatn er staðsett skammt utan við Grafarholt og liggur á bæjarmörkum Reykjavíkur og Mosfellsbæjar. Í raun liggur um $\frac{3}{4}$ hlutar vatnsins innan marka Mosfellsbæjar. Vatnið er umkringt fallegu útivistarsvæði þar sem mólendi er ríkjandi en einhver skógrækt er á svæðinu. Reynisvatn er minnst þessara þriggja stöðuvatna og er staðsett í Grafarholti. Vatnið er vel aðgengilegt frá nærliggjandi byggð og góður göngustígur sem liggur í kringum vatnið. Vatnið er umkringt lágu kjarri, graslendi og skóglendi. Um Austurheiðar liggur net göngustíga sem tengir umhverfi vatnanna saman og við nærliggjandi skógarjarða.

Núverandi notkun:

Rauðavatn er vinsælt útivistarsvæði fyrir fjölbreytta úti-vist. Göngustígur liggur í kringum vatnið og er vinsælt meðal göngu-, hlaupa- og hjólafélks. Hringinn í kringum vatnið er einnig reiðstígur sem tengist Viðidal. Á veturna, þegar vatnið er frosið, er vinsælt að skauta þar eða fara

á gönguskíði. Til að auðvelda aðgengi og vernda umhverfi vatnsins hefur Reykjavíkurborg sett upp timburrampa, grillaðstöðu og skýli á svæðinu. Svæðið í kringum Langavatn er einnig vinsælt meðal útivistarfólks og á veturna er umhverfi vatnsins sérstaklega hentugt fyrir gönguskíðaiðkun, þar sem snjór festist vel og býður upp á góðar aðstæður. Reynisvatn er mikið notað af íbúum í Grafarholti og Úlfarsárdals þar sem aðgengi að vatninu er gott og nálægt byggðinni. Vinsælt er að ganga hring í kringum vatnið og bæta þannig náttúruupplifun við göngutúrinn. Austurheiðar eru þar að auki vinsælar meðal hundaeiganda þar sem lausaganga hunda er heimil á svæðinu, þó með ákveðnum takmörkunum.

Kostir:

Mikil nálægð við íbúðarbyggð. Svæðið býður upp á fjölbreytta útivistarmöguleika með tengingu við vatn og náttúru. Við Reynisvatn er stoppistöð Strætó þar sem leið númer 18 stoppar.

Áskoranir:

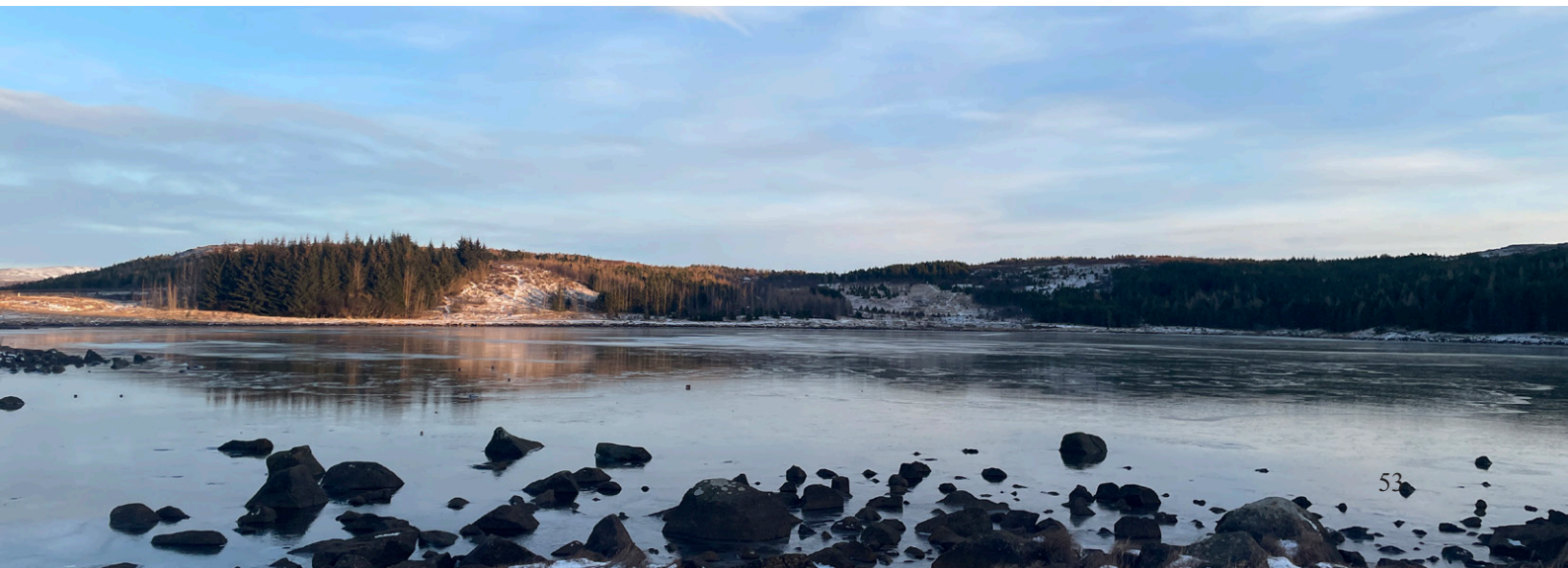
Um leið og nálægð Rauðavatns við Suðurlandsveg gerir það sýnilegt og aðgengilegt að þá fylgir bílaumferðinni ákveðin truflun. Þegar koma mun að tvöföldun Suðurlandsvegjar við Rauðavatn þarf að huga að því að draga úr neikvæðum áhrifum bílaumferðar á nærumhverfið og útivist á svæðinu. Við Langavatn þarf að bæta tengingar til að auka aðgengi að vatninu í samráði við lóðarhafa á svæðinu. Bæta mætti samgöngumöguleika að og innan Austurheiðum almennt ásamt því að fjölga skilgreindum bílastæðum í beinum tengslum við tiltekin útivistarsvæði.

Rauðavatn

Langavatn

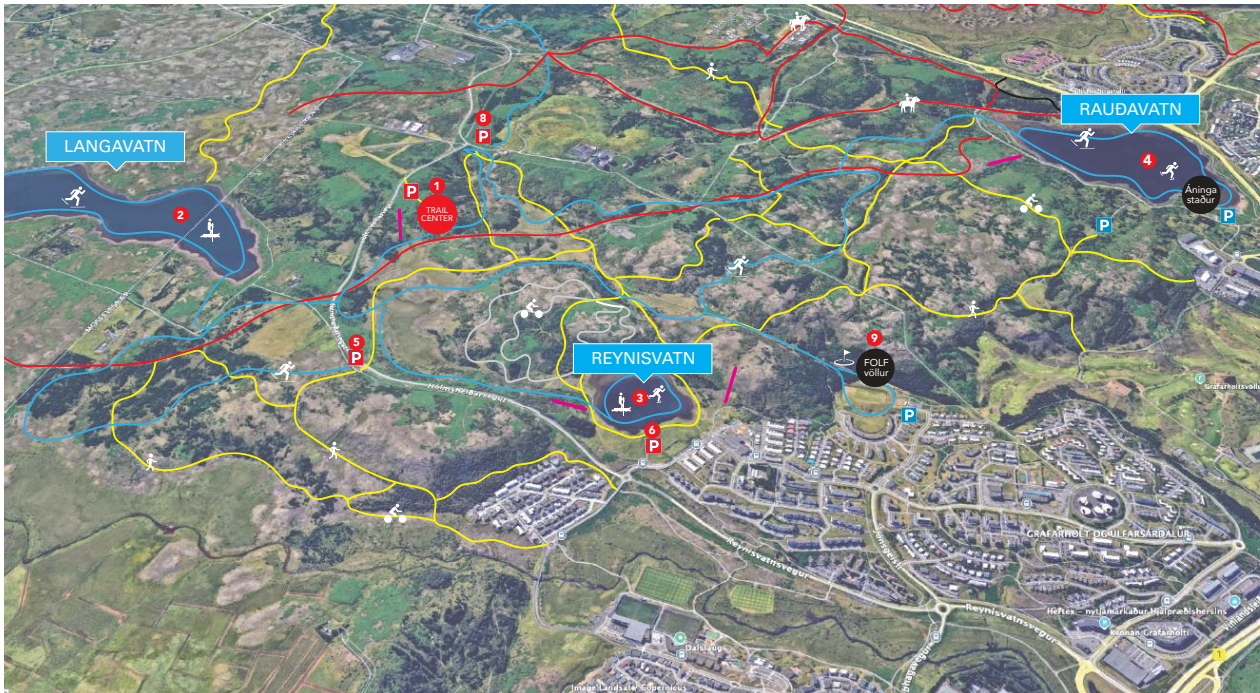
Tækifæri:

Um er að ræða vinsælt svæði sem er notað allt árið í kring af borgarbúum og hefur Reykjavíkurborg þegar hafið hugmyndavinnu um næstu skref við þróun svæðisins, t.a.m. með rammaskipulagi Austurheiða sem kynnt var árið 2020. Stöðuvötnin þrjú liggja nokkuð nærri hvort öðru en tengingar á milli þeirra eru ekki allstaðar nógu skýrar eða góðar. Með því að bæta aðgengi að svæðinu og styrkja stígakerfið þar mætti efla útivist á svæðinu enn frekar. Þar sem svæðið er alveg á jaðri aðlægra hverfa mætti t.d. gera almenningssamgöngur að skýrari valkosti fyrir borgarbúa til að sækja umhverfi Austurheiðanna heim. Einnig gæti aukin skógrækt, sérstaklega þegar ofar dregur á heiðina, t.d. í grennd við Langavatn, dregið úr vindum á svæðinu sem myndi t.a.m. auðvelda sporagerð fyrir gönguskiðaiðkendur á þeim svæðum þar sem snjó festir í dag illa.

Mikilvægt er að hugsa stígagerð á heiðinni heildstætt til að tengja það saman og virkja allt árið um kring. Einnig hafa verið settar upp hugmyndir um léttu snjóframleiðslu á svæðinu í tengslum við vötnin þrjú sem nýtast myndi til að efla svæðið fyrir gönguskiði. Spannandi væri að skoða slíkar hugmyndir nánar.

Með því að styrkja og fjölga innviðum til úti- vistar á Austurheiðum, t.d. göngu- og hjólaleiðum, skíða- og sleðasvæðum, er ljóst að útivist á svæðinu myndi eflast enn frekar. Ef svo yrði væri spennandi að skoða hvort tilefni væri til að koma upp miðlægum útivistarkjarna fyrir svæðið. Slíkur kjarni, gæti komið með léttu þjónustu inn á svæðið, og verið spennandi upphafs-, enda- eða viðkomustaður fyrir gesti svæðisins, hvort sem þeir væru á hlaupum að sumri til eða á skautum að vetri til.

Tillögukort af göngu-, hjóla-, reið- og gönguskiðaleiðum fyrir Austurheiðar. Unnið af forsvarsmönnum Sporsins sem sjá um gerð gönguskiðaspora á Austurheiðum fyrir Reykjavíkurborg.

R2

Fossvogsbakkar

Svæðið:

Fossvogsbakkar liggja innst í Fossvogi og fylgja strandlínunni um 2 km í vesturátt að Nauthólsvík.

Umhverfispættir:

Fossvogsbakkar voru friðlýstir sem náttúruvætti árið 1999 vegna jarðminja sem finnast á svæðinu. Við bakkanna eru sjávarsetlög frá lok ísaldar og eru talin vera um 11.000 ára gömul. Í setlögnum er að finna ýmsa steingervinga, einkum skeljar lindýra, sem líklegast mynduðust í einu af síðustu hlýskeiðunum eftir að bráðnun jökla hafði leitt til umtalsverðrar hækkunar sjávarstöðu. Á svæðinu er mjög fjölbreyttur gróður sem hýsir fjölbreytilegt smádýra- og fuglalíf í fjörunni.

Núverandi notkun:

Svæðið hefur mikið útivistar- og fræðslugildi vegna merkilegra jarðminja sem þar má finna. Gott er að koma að svæðinu um göngu- og hjóltreiarstíga sem liggja að botni Fossvogsins úr öllum áttum, m.a. frá Nauthólsvík og um Kársnesstíginn frá Sæbólsbraut. Við göngubruna yfir Kringlumýrarbraut eru stoppistöðvar strætó auk þess sem hægt er að leggja við bensinstöðina í botni Fossvogs. Á bakvið bensinstöðina er litill áningarstaður og bekkir þaðan sem hægt er að ganga niður að stígnum og fjörunni. Viðar við voginn eru bekkir og fræðsluskilti þar hægt er að setjast niður og kynna sér fjölbreytt dýralíf og jarðfræðilegar minjar sem finnast á svæðinu. Grunnskólar og leikskólar nýta fjöruna oft í útivist og fræðslukennslu.

Kostir:

Svæðið við Fossvogsbakka er einstaklega heillandi, bæði vegna nátturufegurðar og fjölbreyttra útivistarmöguleika. Umhverfi bakkanna eru ekki aðeins fallett heldur mynda þeir einnig náttúrulegan hljóðvegg sem dregur úr hávaðamengun frá Kringlumýrarbraut. Með því skapast rólegt og friðsælt umhverfi niðri í fjörunni.

Áskoranir:

Stígakerfið að svæðinu er gott og aðgengilegt, en bæta mætti aðgengi niður í fjöruna innst í voginum. Bakkarnir og fjaran eru lítt sýnileg frá stígnum og því algengt að vegfarendur veiti staðnum litla athygli. Nokkur fallhætta er frá bökkunum niður í fjöruna, nokkuð sem þyrfti að skoða nánar ef farið yrði í að efla svæðið sem útivistarsvæði.

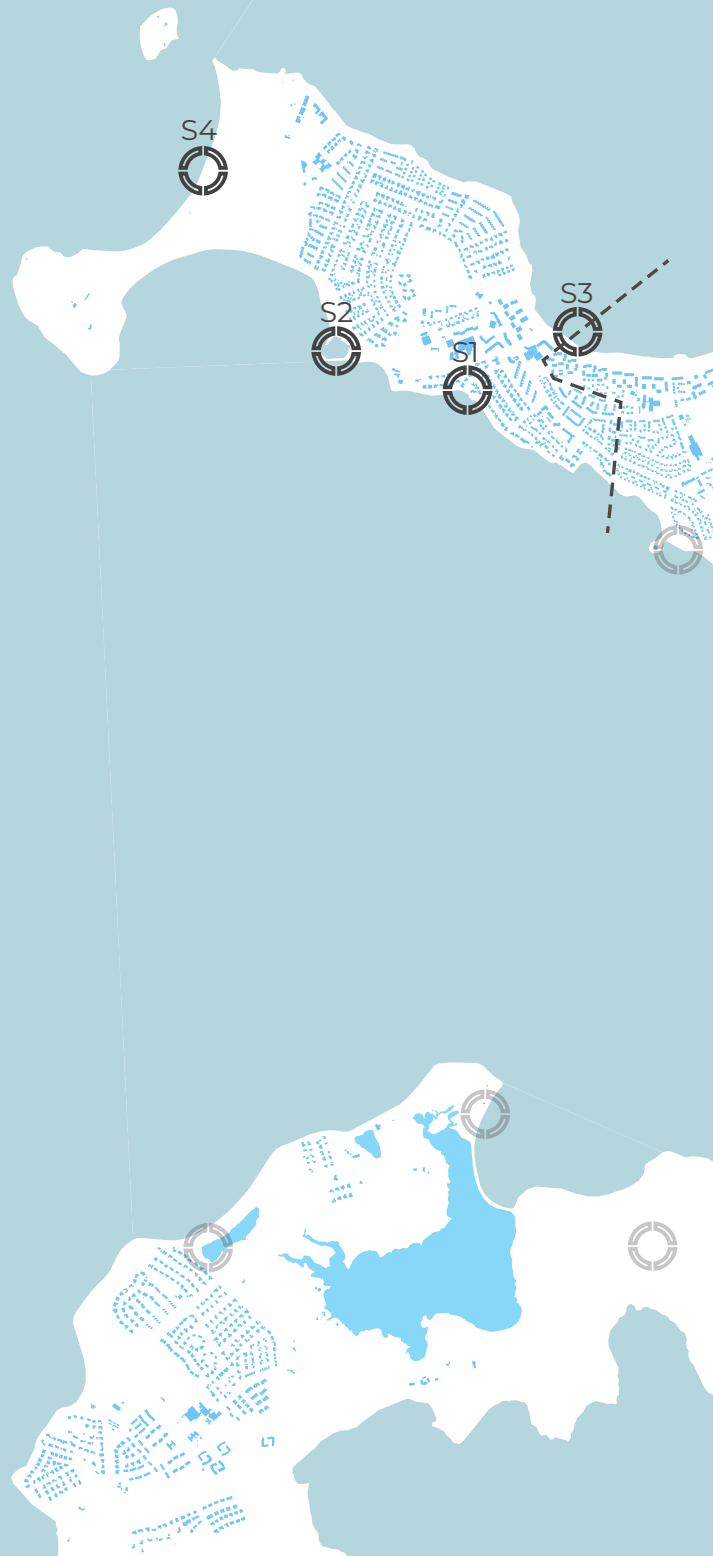
Tækifæri:

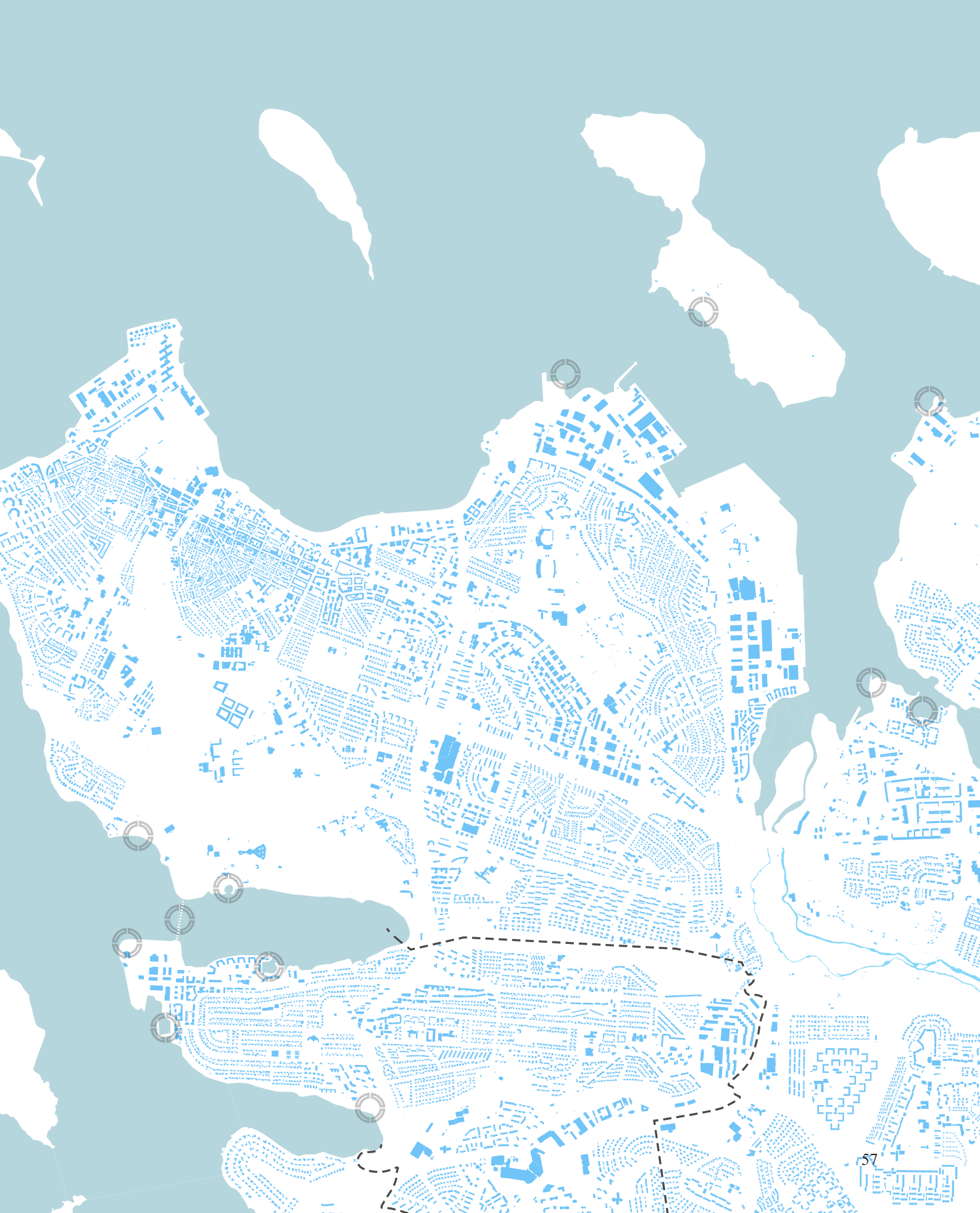
Tryggja ætti örugga og þægilega leið fyrir vegfarendur niður í fjöruna frá aðliggjandi stígum og til að skoða sjálfa Fossvogsbakkana. Slík einföld viðbót með smá skiltun til leiðbeiningar gæti stuðlað að fjölgun heimsóknar í fjöruna. Einnig mætti styrkja botn vogsins sem áningarstað enda fallett útsýni út á Fossvog með Kársnesið og Öskjuhlíð á hvora hlið að ógleymdri Fossvogsbrúnni sem mun ramma inn umhverfi vogsins þegar hún verður fullbyggð.

Seltjarnarnes

- S1. Selbraut
- S2. Smábátahöfn Seltjarnarnes
- S3. Norðurströnd
- S4. Gróttta og nærumhverfi

Návígið við sjóinn er mikið hvert sem litið er á Seltjarnarnesi. Að ganga, hlaupa eða hjóla við sjávarsíðuna hringinn í kringum nesið er þar að auki vinsæl útivist og því að mörgu leiti erfitt að tilgreina ákveðna staði þar sem tækifæri eru til haftengdrar útivistar- og upplifunar. Tækifærin eru í raun allan hringinn um nesið. Í þessari samantekt er fjallað um fjóra staði innan marka Seltjarnarness þar sem talið er vert að skoða frekari uppbyggingu og þróun innviða fyrir útivist. Þar er Gróttta og nærumhverfi hennar lang umfangsmest enda frábært svæði með fallegri náttúru og fjölbreytta möguleika til útivistar.

Suðurströnd Seltjarnarness - horft frá botni Selbrautar

S1 Selbraut

Svæðið:

Lítill sandfjara í nálægð við íbúðarbyggð á sunnanverðu Seltjarnarnesi.

Umhverfispættir:

Fjaran liggur í litlu vari neðan við íbúðarbyggðina í Selbraut, Sæbraut og við Hrólfskálavör. Við botnlanga Selbrautar opnast gatan út að sjónum og að fjörunni.

Núverandi notkun:

Lítill notkun, helst notuð af íbúum í nágrenninu.

Kostir:

Náttúruleg fjara með viðáttumiklu útsýni.

Áskoranir:

Varnargarðurinn skerðir aðgengi niður í fjöruna.

Tækifæri:

Öll strandlengjan á þessum kafla Seltjarnarness er með íbúðarlóðir sem ná niður í fjöruna. Lítið aðgengi er því fyrir aðra íbúa í nágrenninu til að komast að sjónum en með tiltölulega einföldum hætti væri hægt að bæta aðgengi niður í fjöruna frá botnlanga Selbrautar. Í samþykktu deiliskipulagi fyrir hverfið er skilgreind kvöð um aðgengi niður í fjöruna fyrir almenning.

S2

Smábátahöfn Seltjarnarness

Svæðið:

Smábátahöfnin í Bakkavör er staðsett við Suðurströnd á sunnanverðu Seltjarnarnesi. Björgunarsveitin Ársæll hefur aðstöðu í húsi við höfnina.

Umhverfispættir:

Höfnin er mörkuð af grjóthlöðnum varnargörðum sem skaga frá ströndinni út í Bakkavík sem skapar skjól og öryggi fyrir við smábátahöfnina.

Núverandi notkun:

Smábátahöfnin í Bakkavör rúmar um 12 smábáta við eina flotbryggju, sem er vel hentug fyrir smábátaeigendur vegna staðsetningu hennar og aðgengi. Björgunarsveitin Ársæll notar höfnina til fjölbreyttrar starfsemi, þar á meðal fyrir kafara, slöngubátahóp, hraðbátahóp og rústabjörgunarsveit. Við höfnina er einnig aðgengileg sjósetningarbraut fyrir báta á vögnum, sem auðveldar sjósetningu og dregur úr tímaþörf við að koma bátum í vatnið.

Kostir:

Nálægð við íbúabyggð og gott aðgengi í hafið og mikið landrými til frekari þróunar.

Áskoranir:

Höfnin er utarlega í Skerjafirði og því er hafflöturinn utan við höfnina að mörgu leiti óhentugur til skemmtisiglinga fyrir minni báta. Takmarkar það að sumu leiti möguleika almennings til notkunar á höfninni.

Tækifæri:

Höfnin hefur mikið ónotað pláss sem mætti nýta til auka aðgengi að ýmis konar starfsemi og afþreyingu. Björgunarsveitin Ársæll gæti stækkað við starfsemi sína á svæðinu, sem myndi auka öryggi og þjónustu við sjófarendur og aðra gesti hafnarinnar. Að auki mætti opna á þróun hafnarinnar í átt til útivistar þar sem tenging við hafið gengdi lykilhlutverki, svo sem með því að setja upp aðstöðu fyrir fjölbreytta vatnasportsstarfsemi.

S3

Norðurströnd

Svæðið:

Strandlengja norðan við Eiðisgranda, við bæjarmörk Seltjarnarness og Reykjavíkur.

Umhverfispættir:

Meðfram strandlengjunni liggur góður útivistarstígur fyrir göngu- og hjólréiðar. Einnig eru bekkir þar sem gestir geta sest niður og notið útsýnisins. Strandlengjan býður upp á fallegt og viðáttumikið útsýni yfir Esjuna og Akranes. Við strandlengjuna er grjóthlaðinn varnargarður en neðan hans er falleg strandfjara sem er aðgengileg á fjöru.

Núverandi notkun:

Útivistarstígurinn við Norðurströndina er mikið notaður af gangandi vegfarendum, hlaupurum og hjólréiðafólki.

Kostir:

Náttúruleg fjara með viðáttumiklu útsýni.

Áskoranir:

Varnargarðurinn skerðir aðgengi niður í fjöruna.

Tækifæri:

Innan bæjarmarka Reykjavíkur hefur talsverð uppbygging átt sér stað við strandlengjuna við Eiðisgranda, þar á meðal innsetningar við sjóinn, útsýnispallur og setsvæði. Einnig hafa verið settar upp léttar stáltröppur frá stígnum yfir varnargarðinn og niður í fjöruna innan marka Reykjavíkur. Fjölga mætti slíkum stöðum þar sem aðgengi niður í fjöruna væri tryggt með uppsetningu stiga eða rampa. Það myndi bjóða fleiri vegfarendum upp á örugga leið frá göngustígnum niður að ströndinni en einnig gera göngu á ströndinni hluta af leiðinni meðfram Eiðisgranda en ekki bara áfangastað með sama upphafs- og endastað.

S4

Gróttta og nærumhverfi

Svæðið:

Ysti hluti Seltjarnarness er magnað útivistarsvæði, umkringgt sjó og fjöru, þar á meðal örfiriseyinn Gróttta, Bakkatjörn, Kotagrandi og Suðurnes þar sem Golfvöllur Seltjarnarness er staðsettur.

Umhverfispættir:

Þó ekki sé um stórt svæði að ræða er fjölbreytnin í landslaginu mikil. Gróttta er landföst, gróskumikil eyja sem liggur utan við vestanvert Seltjarnarnes og er einstök náttúruperla. Viti var reistur í Gróttu árið 1897, en núverandi viti er frá árinu 1947. Gróttta var friðlýst árið 1974. Verndargildi friðlandsins felst í fjölskrúðugu fuglalífi allt árið um kring, auk þess að vera mikilvægt varpsvæði á sumrin. Umhverfi Bakkatjarnar er graslendi í sendnum jarðvegi og votlendi þar sem ríkir mikið fuglalíf. Bakkatjörn var friðlýst árið 2000. Við Kotagrandi og Suðurströnd eru svo fallegar og náttúrulegar sandfjörur með víðáttumiklu útsýni til suðurs og norðurs í átt að Snæfellsjökli.

Núverandi notkun:

Svæðið er vinsælt útivistarsvæði sem hefur mikið útivistargildi vegna ríkulegrar náttúru í nágrenni byggðar. Svæðið er fjölsótt af bæði bæjarbúum og ferðamönnum, sem leita að tækifærum til að njóta útivistar í nálægð við sjóinn og fjölbreytt fuglalíf. Við Gróttu má upplifa

víðáttumikið og fallett útsýni yfir Esjuna, Akrafjall og Skarðsheiði. Við Bakkatjörn er veglegt fuglaskoðunarhús sem var reist af Umhverfisnefnd Seltjarnarness árið 2017. Við Kotagrandi er ósnortin fjara með víðáttumiklu útsýni og er þar vinsæll staður fyrir sjósund. Um svæðið liggja einnig vel þróuð stígakerfi, sem m.a. liggja útfyrir golfvöll Seltjarnarness og meðfram Suðurströnd, og eru vel nýtt af hlaupahópum og fólki á reiðhjólum. Á veturna er svæðið einnig mjög eftirsótt fyrir áhorf á norðurljósin, þar sem staðsetningin er utan við mesta þéttbýli höfuðborgarsvæðisins og þykir bjóða uppá góðar aðstæður fyrir slíkar náttúruupplifanir.

Kostir:

Einstök og fjölbreytt náttúra í nágrenni byggðar sem býður upp á víðáttumikið útsýni til allra átta, með ríka tengingu við hafið.

Áskoranir:

Vegna vinsælda svæðisins getur á dögum þegar vel viðrar til útivistar myndast nokkur örtröð á svæðinu. Bílastæði við Gróttu og Kotagrandi fyllast og ólíkir hópar vegfarenda; gangandi, hlaupandi, hjólandi – keppast um plássíð á stígum svæðisins. Vegna friðlýsinga á svæðinu eru möguleikum til uppbyggingar einhverjar skorður settar.

Tækifæri:

Helstu tækifæri felast í því að styrkja þá innviði sem þegar eru til staðar á svæðinu og skýra hvernig skipulag ólíkra samgöngumáta skuli fléttast saman um svæðið. Skoða þyrfti svæðið í heild sinni til að meta hvort dreifa megi umferð um svæðið og koma upp minni hringtengingum í stígakerfinu. Eins þyrfti að rýna staðsetningar og stærðir bílastæða með tilliti til þess hvernig aðgengi sé tryggt samhliða bættu öryggi vegfarenda.

Sértækari tillögur væri m.a að skoða bæta aðstöðu fyrir sjósundfólk við Kotagrandu, t.a.m. með útiklefaaðstöðu sem felld væri inn í landslagið. Einnig væri vert að bæta göngustíginn út með golfvöllinum og bæta þar við minni áningarstöðum. Það myndi hvetja fleiri til að fara þann hring auk þess að bæta aðgengi að sjálfum golfvöllinum. Fyrir liggur þokkalega nýlegt deiliskipulag fyrir umrætt svæði í nágrenni Gróttu. Þar er mörkuð sýn til framtíðar um svæðið í heild sinni og þar fjallað um sambærilegar tillögur og reifaðar eru hér að ofan. Tækifærin til að styrkja hafsækna útivist á svæðinu eru því mikil.

Kotagrandi

Fuglaskoðunarhúsið við Bakkatjörn

